Vysoká škola ekonomická v Praze

FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Obor: Mezinárodní studia - diplomacie

Srovnání čínsko-tchajwanských vztahů

za vlády Demokratické pokrokové strany a po volbách v r. 2008

Autor: Tereza Dietzová

Vedoucí práce: Ing. Vladimíra Knotková

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci Srovnání čínsko-tchajwanských vztahů za vlády Demokratické pokrokové strany a po volbách v r. 2008 vypracoval/a samostatně a vyznačil/a všechny citace z pramenů.

V Praze dne 21. května 2010 ……

podpis studenta

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala Ing. Vladimíře Knotkové za odborné vedení mé bakalářské práce, cenné rady a připomínky.

Obsah

Obsah **4**
Seznam tabulek **5**
Seznam grafů **5**
Seznam zkratek **5**
1. Úvod **6**
2. Základní determinanty vztahu ČLR a Tchajwanu **8**
2.1 Vznik Čínské republiky 8
2.2 Vývoj postoje Kuomintangu po přesídlení na Tchaj-wan 9
2.3 Vznik opozice - Demokratická pokroková strana 11
2.4 Postoj ČLR k Tchaj-wanu a role USA ve sporu 13
2.5 Politické dění na Tchaj-wanu od roku 2000 17
3. Charakteristika čínsko-tchajwanských vztahů v letech 2000-2008 ..... **19**
3.1 Politická rovina vztahů 19
3.1.1. Osobnost prezidenta Čchena 19
3.1.2. Zákon proti odpadlictví 22
3.1.3. Dialog KMT a KSČ 23
3.1.4. Role USA 24
3.1.5. Tchaj-wan a mezinárodní organizace 26
3.2 Ekonomická rovina vztahů 27
3.3 Kulturní rovina vztahů 29
4. Posuny v čínsko-tchajwanských vztazích po r. 2008 ..... **31**
4.1 Politická rovina vztahů 31
4.1.1 Osobnost prezidenta Ma Jing-ťiou 31
4.1.2 Dialog agentur SEF a ARATS 33
4.1.3 Role USA 34
4.2 Ekonomická rovina vztahů 35
4.2.1 Zavedení „tří spojení“ 36
4.2.2 Jednání o ECFA 36
4.3 Kulturní rovina vztahů 37
5. Závěr **39**
6. Seznam zdrojů **42**
7. Přílohy **47**

Seznam tabulek

Tabulka 1: Vzájemné čínsko-tchajwanské investice 47

Tabulka 2: Vzájemná obchodní bilance Číny a Tchaj-wanu 48

Seznam grafů

Graf 1: Počet kulturních výměn kosponzorovaných MAC 49

Graf 2: Počet studentských zahraničních výměn 49

Seznam zkratek

ARATS	Association for Relations Across the Taiwan Straits
ČLR	Čínská lidová republika
ČR	Čínská republika
DPP	Demokratická pokroková strana
KMT	Nacionalistická strana Kuomintang
KSČ	Komunistická strana Číny
OSN	Organizace spojených národů
PFP	První strana lidu
SARS	Sudden Acute Respiratory Syndrome
SEF	Straits Exchange Foundation
TSU	Taiwan Solidarity Union, Tchajwanská unie solidarity
USA	Spojené státy americké
WHO	Světová zdravotní organizace
WTO	Světová obchodní organizace

1. Úvod

Spor o reprezentaci celého historického území Číny se mezi vládami ČLR a Tchaj-wanu táhne již od poloviny 20. století. V devadesátých letech se ale přístup Tchaj-wanu k tomuto problému mění. Vzdává se nároku na reprezentaci pevninské Číny, má zájem plně se angažovat v mezinárodním společenství a reprezentovat tak jen své území. ČLR na to má ale jiný názor, tvrdí, že Tchaj-wan je součástí ČLR, jen provincií, kde vládne povstalecká vláda pod vedením KMT. Co se ale stane, když se tato provincie stane fungující demokracií?

Ještě než se začnu zabývat samotným tématem, je nutné vysvětlit několik pojmů. Čínská republika, která byla vyhlášena v roce 1912, je reprezentována tchajwanskou vládou. Její představitelé byli totiž nuceni ostrov v roce 1949 opustit a usídlili se na ostrově Tchaj-wan. Na druhé straně Čínská lidová republika, která byla založena v roce 1949 na pevninském území Číny, má své zastoupení v Pekingu. S ohledem na to, jak je problematika statusu Tchaj-wanu v mezinárodním společenství složitá, název Čínská republika budu používat jen minimálně, hlavně v historickém kontextu. Abych důrazně odlišila obě území, vlády a strany sporu, budu se snažit je nazývat Tchaj-wan a Čína a věci jim náležící tchajwanské a čínské. Dalo by se sice oponovat tím, že obyvatelé obou území jsou z většiny etničtí Chanové a jsou tedy všichni Číňané. Mým protiargument je ale následující. Území Tchaj-wanu se odděleně od Číny vyvíjí již od konce 19. století, je víc než pravděpodobné, že se tu vyvinuly jisté kulturní rozdíly, které toto etnikum rozdělují na dvě skupiny s rozdílnou kulturní identitou. To je důvodem, proč pod pojmem Čína mám vždy na mysli pevninské území Číny a ne Tchaj-wan.

Cílem mé práce je srovnání vzájemných vztahů ČLR a Tchaj-wanu ve dvou po sobě jdoucích časových úsecích. První úsek je v letech 2000 až 2008, toto období je významné hlavně tím, že byl prezidentem demokratickým způsobem zvolen kandidát opoziční strany DPP, tato politická strana je známá hlavně podporou nezávislosti ostrova. V druhém období po volbách v roce 2008 byl prezidentský post opět převzat kandidátem KMT. Jaké dopady měl tento vnitropolitický vývoj na vzájemné vztahy Tchaj-wanu s Čínou bude jedním ze závěrů mé práce.

V první části mé práce si určím základní determinanty vzájemných vztahů. Patří mezi ně hlavně historický vývoj na obou stranách Tchajwanské úžiny. Svou roli v tomto problému sehrály i USA, proto se jejich vztahy s oběma územími také budu zabývat. Asi nejdůležitější

determinantou pro současné vývoj vztahů je vnitropolitická situace na Tchaj-wanu, i ta zde bude zmíněna.

Další část mé práce se bude věnovat vývoj vztahů mezi oběma Čínami v letech 2000 až 2008. Tyto vztahy se vyvíjejí na několika úrovních, mezi nejdůležitější patří politická, ekonomická a kulturní spolupráce, dále by zde mohla být ještě vojenská dimenze vztahů. Svou důležitou roli zde sehrála hlavně DPP, KMT a prezident Čchen. Na čínské straně byla důležitá hlavně KSČ. Opět nemohu vynechat USA, které se vývoji vzájemných vztahů významně podílela.

V poslední části budu analyzovat, k jakých posunům ve vzájemných vztazích po znovupřevzetí vlády KMT došlo. Opět budu dělit vztahy na několik úrovní, kterými se budu podrobně zabývat. Na těchto posunech se podílely hlavně agentury SEF a ARATS.

2. Základní determinanty vztahu ČLR a Tchajwanu

Za základní determinantu současných vztahů ČLR a Tchaj-wanu lze rozhodně považovat historický vývoj vztahů dvou formujících se politických frakcí – Komunistická strana Číny a Nacionalistická strana Kuomintang, které v budoucnu vytvoří dvě znepřátelené vlády sídlící na opačných březích Tchajwanské úžiny.

Dalšími důležitými faktory vztahu je vnitrostátní vývoj na obou územích, role USA v tomto sporu a jejich vztahy s oběma břehy úžiny. Jako zřejmě nejdůležitější faktor současného vývoje vztahu se dá definovat vnitropolitický vývoj na Tchaj-wanu obzvlášť po nástupu poziční DPP v roce 2000. Vzhledem k tomu, že na území ČLR k zásadním obměnám vlády a vnitropolitickým změnám nedochází, není nutné tento vývoj podrobněji popisovat.

2.1 Vznik Čínské republiky

K prvnímu oslabení Číny, která byla po staletí významnou asijskou velmocí, dochází během 19.století. Západní imperialistické mocnosti začínají pronikat na území císařství a uzurpují si některá významná území, jako např. Hongkong, Macao a Tchaj-wan, děje se tak prostřednictvím mnohdy vynucených a hlavně nerovnoprávných smluv[1].

Četná povstání nespokojeného čínského lidu proti nejednotné nefungující císařské vládě jsou během druhé poloviny 19. století mnohokrát násilně potlačena. Až v roce 1911 se čínský lidový odpor setkává s úspěchem, dochází k vítěznému povstání, při kterém je svržena poslední čínská dynastie Čching a nastolena republika.

1.ledna 1912 je vyhlášena Čínská republika, v jejímž čele stojí Sunjatsen, předseda Národní strany tzv. Kuomintangu. Země ale nemá jednotnou centrální vládu a je rozdělena na jednotlivé soupeřící územní celky, kterým většinou veleli generálové místních armád, tzv. militaristé. Zapojení do 1.světové války také nepřináší nic dobrého. I když je Čína spojencem vítězů, na Versailleské konferenci[2] je s ní jednáno spíše jako s poraženým. Toto zklamání, ale

1 tzv. „století nerovnoprávných smluv“ - od 1842 do roku 1943, Čína je nucena nevýhodně pronajímat svá území evropským mocnostem, ve větších městech vznikají čtvrti vyhrazeny příslušníkům cizích států, ale nevztahují se na ně čínské zákony (=exteritorialita), narušení čínské autonomie a suverenity.

2 1919 - Mírová konference při ukončení 1. světové války

hlavně ekonomická a politické zaostalost se stávají živnou půdou pro vznik Komunistické strany Číny.

K částečnému sjednocení země dochází až ve 20. letech pod vedením generála Čankajška, který se po smrti Sunjatsena stává předsedou KMT. Střídající se boj a spolupráce dvou největších politických proudů Kuomintangu a Komunistické strany Číny se táhnou až do roku 1949.

V průběhu 2. světové války je Čína díky dočasnému spojenectví KMT a KSČ schopna čelit japonským invazím a vychází z ní jako vítězná mocnost, ale značně finančně vyčerpaná.

Po skončení 2. světové války, kdy už Čína není nucena čelit Japonsku, se naplno rozhoří boj o moc v Číně, kde proti sobě stojí KMT v čele s generálem Čankajškem a KSČ pod vedením Mao Ce-tunga. Tento konflikt přerůstá až v občanskou válku, ve které překvapivě vítězí Komunistická strana Číny, v Pekingu je Mao Ce-tungem 1.10.1949 vyhlášena Čínská lidová republika. Generál Čankajšek je nucen opustit pevninskou Čínu a odebrat se i s 2 miliony svých stoupenců na ostrov Tchaj-wan.

2.2 Vývoj postoje Kuomintangu po přesídlení na Tchaj-wan

Ostrov Tchaj-wan, na který byla v roce 1949 přemístěna Čankajškova vláda i s 2 miliony jejích stoupenců,[3] byl v letech 1895 – 1945 součástí Japonska. V tomto období se stal plnohodnotnou provincií Japonska, byl zde započat výrazný hospodářský růst a industrializace. Odlišný vývoj ostrova a pevniny přispěl k formování pocitu specifické identity Tchajwanců, kteří jsou v etnickém a kulturním smyslu Číňané, ale zejména v materiální životní úrovni své krajany na pevnině předstihují[4]. Číně bylo navráceno území až po 2. světové válce z rozhodnutí Postupimské konference.

Po navrácení ostrova zde byla vytvořena místní vláda a jednotlivé úřady, tyto orgány však byly mnohdy zkorumpované a v jejich čele stály výhradně představitelé z pevniny, to pobuřovalo hlavně starousedlíky. Situace se vyostřila v roce 1947, došlo k veřejným protestům, které byly násilně potlačeny armádou zaslanou z pevniny. Po těchto událostech byly na Tchaj-wanu vyhlášeny stanné právo a zákaz činnosti opozičních stran, které trvaly následujících 40 let a bránily tak vzniku oficiální opozice.

[3] FÜRST, R. - Tchaj-wan - mladá čínská demokracie, *Mezinárodní vztahy,* 2004

[4] FÜRST, R. - Tchaj-wan na konci éry Kuomintangu?, *Mezinárodní politika,* 2000

Po příchodu Čankajška na ostrov v roce 1949 následovalo období plné policejních represí a pronásledování politických odpůrců. I když příchozí stoupenci KMT představovali asi jen 20 % obyvatel, byli schopni udržet si kontrolu nad bezmála všemi důležitými orgány země jako jsou: státní aparát, policie, armáda, vzdělávací aparát a média. Až do konce osmdesátých let, kdy Čankajšek umírá, na Tchaj-wanu vládne KMT, navzdory autoritativní vládě jedné strany dochází k další modernizaci, industrializaci a ekonomickému růstu.

Když Čankajškovo uskupení opouští pevninskou Čínu, předpokládá svůj návrat během následujících tří let, kdy plánuje Komunistickou stranu Číny porazit a znovu převzít vládu nad celým historickým územím Číny. Proto také na Tchaj-wanu ustavuje tzv. „*Provizorní opatření platná po dobu komunistické rebélie*“. Svou působnost na ostrově bere jako dočasnou a z počátku nemá tendence se zde usadit na delší dobu.

Kvůli probíhající Studené válce se většina západních zemí rozhodne oficiálně uznat za představitele celé Číny „demokratickou“ vládu na Tchaj-wanu. Je jí přiřknuto i křeslo v Radě bezpečnosti OSN a v dalších mezinárodních organizacích. Během následujících dvaceti let se ČR stává důležitým spojencem USA, ty ale své stanovisko po letech mění, když si uvědomí, jak důležitou roli na ekonomickém a politickém poli by ČLR v budoucnu mohla hrát. Během 70. let je ČLR uznána za oficiálního představitele pevninské Číny skoro celým mezinárodním společenstvím a nahrazuje ČR ve všech členských organizacích[5]. Tchaj-wan se dostává do částečné mezinárodní izolace.

Tyto nezvratné změny nutí KMT uvědomit si, že jejich plány na znovuovládnutí pevninské Číny jsou nenávratně ztraceny. Přítomnost Kuomintangu na Tchaj-wanu se tedy definitivně mění z dočasné na trvalou. Se smrtí generála Čankajška v roce 1975 umírá i idea na jednotnou Čínu. S příchodem nového prezidenta se situace začíná uvolňovat, dochází ke vzniku opozičních uskupení a následné demokratizaci ROC, na nižších politických postech se začínají objevovat i nezávislí zástupci z řad rodilých Tchajwanců.

V roce 1987 je konečně zrušeno stanné právo. O rok později na prezidentskou pozici poprvé od vyhlášení Čínské republiky nastupuje rodilý Tchajwanec Li Teng-chuej, s tímto

[5] United Nations: Rezoluce OSN č. 2758 - Restoration Of The Lawful Rights Of The People's Republic Of China In The United Nations - [online]

obdobím je spjata i úplná demokratizace politické scény, transformace na demokratický systém s účastí více politických stran, uzákonění svobody slova a shromažďování a zrušení cenzury. Díky novému prezidentovi jsou prosazeny i takové zásadní reformy jako přijetí prvních demokratických dodatků ústavy nebo uzákonění přímé volby prezidenta. V roce 1991 jsou zrušeny i *„Provizorní opatření platná po dobu komunistické rebélie“*, čímž Tchaj-wan fakticky ukončil válečný stav s Čínou trvající od roku 1949, a vzdává se nároku na vládu nad celým územím Číny.

Od devadesátých let se stanovisko Tchaj-wanu úplně mění, už nemají zájem na tom, reprezentovat celé historické území Číny, nýbrž chtějí zastupovat na mezinárodním poli jen území ostrova Tchaj-wan a přilehlých ostrovů. Opakovaně žádají o členství v OSN, které je vlivem práva veta ČLR v Radě bezpečnosti OSN pokaždé zamítnuto.

V roce 1996 Li Teng-chuej obhajuje svou dosavadní pozici a stává se prvním přímo zvoleným prezidentem. Ve své předvolební kampani se drží tradičních hodnot Kuomintangu jako je jednota Číny a eventuální sjednocení s pevninou na principech demokracie a svobody, které je v zájmu celého čínského národa.[6] Znovuzvolení Li Teng-chueje ukazuje, že Tchajwanci mají zájem na kontinuitě politických, ekonomických a sociálních reforem, které Li ve funkci prezidenta zahájil.

Během devadesátých let dochází k vnitřnímu rozkolu Kuomintangu, nejdříve se odštěpuje konzervativní část členů, kteří viní prezidenta Li, že se vzdaluje záměrům KMT sjednotit Čínu, a zakládají tzv. Novou stranu. Po neúspěchu v prezidentských volbách v roce 2000 se odtrhuje další strana První strana lidu[7]. Tyto tři politické strany v současnosti v parlamentu tvoří tzv. Modrou koalici a jsou vládnoucí frakcí.

2.3 Vznik opozice - Demokratická pokroková strana

Po odevzdání ostrova zpět do rukou Číny v roce 1945 rodilý Tchajwanci netuší, že jejich situace se spíše zhorší než zlepší. Zatímco v rukou Japonců se již částečně začlenili do rostoucího ekonomického impéria a získali samosprávu, pod vedením čínské vlády jsou domorodci zbaveni

[6] Kuomintang official website: Charta, Kapitola 1 - články 2,3 [online]

[7] První strana lidu - People First Party = PFP

jakékoliv účasti na státní správě a vystřídáni příslušníky KMT z pevniny, navíc jsou ekonomicky znevýhodněni.

Příchod Čankajška a jeho stoupenců je vnímáno v očích obyvatel Tchaj-wanu téměř jako vojenská anexe, která přináší politický převrat a vládu jedné strany, ještě zde visí hrozba zatažení Tchaj-wanu do případné války s ČLR, s tímto konfliktem nemají tchajwanští starousedlíci vůbec nic společného.

Na druhou stranu na Tchaj-wanu na rozdíl od ČLR nedošlo k zestátnění privátního majetku a soukromé podnikání nebylo úplně zakázáno, navíc zde byla zachována svoboda náboženského vyznání a neproběhly žádné ideologicky motivované čistky. Všechny tyto vlastně neprovedené kroky přispěly na území ostrova hlavně k hospodářskému růstu a postupnému uvolňování, které umožnilo později i vytváření politické opozice.

První opoziční stranou, která se utvořila ještě za trvání výjimečného stavu v roce 1986, byla Demokratická pokroková strana[8], oficiálně však mohla začít veřejně vystupovat až v roce 1991. Zpočátku byla tato strana spíše nejednotná, jednalo se totiž o seskupení nejrůznějších frakcí s velmi rozdílnými názory a vizemi. Tato politická strana oslovuje hlavně rodilé Tchajwance, kteří mají zájem být zastoupeni v parlamentu a účastnit se politického dění, voliče z řad mladší generace a občany s vyšším vzděláním.[9]

Od počátku svého působení je DPP skeptická k myšlence budoucího sjednocení

s pevninskou ČLR, spíše je nakloněna dialogu mezi oběma Čínami, ale někteří členové z řad radikálů by rádi usilovali i o úplné osamostatnění čili vyhlášení nezávislosti.[10] Mezi další body jejich volebního programu patří prosazení nejrůznějších reforem, které by pomohly k demokratizaci země. Vzhledem k tomu, že většina jejích členů jsou hlavně bývalí disidenti a političtí odpůrci, nebojí se nahlas kritizovat monopol moci KMT a jeho legitimitu.[11]

V prvních letech své existence DPP nedosahuje výrazných výsledků, důvodem je i to, že nemají přístup k finančním prostředkům, kterými KMT jako jedna z nejbohatších politických

[8] Democratic progressive party = DPP

[9] FÜRST, R. - Tchaj-wan na konci éry Kuomintangu?, *Mezinárodní politika*, 2000

[10] FÜRST, R. - Tchaj-wan na konci éry Kuomintangu?, *Mezinárodní politika*, 2000

[11] FÜRST, R. 2004 - Tchaj-wan - mladá čínská demokracie, *Mezinárodní vztahy*, 2004

stran světa disponuje, dalším problémem je nepříliš povedená spolupráce s médii. První úspěch přichází až v roce 1994, kdy je příslušník DPP zvolen na post strarosty hlavního města Tchaj-pej. K výraznému posunu dochází až v roce 2000, kdy je v přímých prezidentských volbách zvolen prezidentem Čchen Šuej-pien z DPP, a poráží tak dva opoziční kandidáty.

Jako KMT i DPP si prošla názorovým rozkolem. Po prvních přímých prezidentských volbách se od nich oddělila frakce intelektuálních radikálů, kteří nesouhlasily se spoluprací s KMT a podporou jeho prezidentského kandidáta, vznikla tak nová politická strana, která v parlamentu mnohem více tlačí na nezávislost Tchaj-wanu. Tato strana a DPP ještě společně s kontroverzní stranou bývalého prezidenta Li Teng-chueje Tchajwanskou unií solidarity[12] tvoří tzv. Zelenou alianci, jejímž společným cílem je nezávislost ostrova. Liova strana TSU, ačkoliv se oddělila od KMT, v parlamentu paradoxně zastává ty nejradikálnější názory, co se týče separatismu Tchaj-wanu, a opakovaně tím dráždí představitele ČLR v Pekingu.

2.4 Postoj ČLR k Tchaj-wanu a role USA ve sporu

Poté co se Komunistické straně Číny pod vedením Mao Ce-tunga podařilo ovládnout pevninskou Čínu a založit zde v roce 1949 Čínskou lidovou republiku, obrátila se jejich pozornost i k dalším historickým územím Číny jako byly Sin-ťiang[13], Tibet a samozřejmě i Tchaj-wan. První dvě jmenované oblasti byly obsazeny do roku 1950, v případě Tchaj-wanu k tomu nedošlo asi jen kvůli propuknutí Korejské války v tomtéž roce.

S vypuknutím války v Koreji došlo i k zásadním změnám ve vztahu USA s Tchaj-wanem. Americká administrativa si uvědomila, jak cenným strategickým územím se Tchaj-wan stává, a proto záhy nato vyslala do Tchaj-wanské úžiny válečnou flotilu, čímž dala jasně najevo, že další šíření komunismu v Asii nehodlá dopustit. Toto partnerství bylo v roce 1954 stvrzeno podepsáním smlouvy o vzájemné obraně[14], tento dokument má velmi zásadní vliv na budoucí vývoj vztahů přes Tchaj-wanskou úžinu a také na vztah mezi USA a ČLR.

K dalšímu vyhrocení již trvajícího napětí mezi ostrovem a pevninou došlo v roce 1954 a opakovaně i v roce 1958, kdy je ostrov Ťin-men ostřelován čínskou armádou. V dalších letech se

[12] TSU - Taiwan Solidarity Union

[13] V současnosti známý jako Ujgurská autonomní oblast.

[14] Mutual Defense Treaty between the United States of America and the Republic of China - [online]

mírné roztržky okolo ostrovů náležících k Tchaj-wanu opakují, ale už nemají takovou důležitost. Maovo experimentování v podobě politiky Velkého skoku a Kulturní revoluce ČLR oslabuje natolik, že nemá sílu ani prostředky se výrazněji vojensky v úžině angažovat.

Na počátku 70. let dochází k normalizaci čínsko-amerických vztahů, první jednání probíhají na neoficiální úrovni. Toto úsilí vrcholí v roce 1972, kdy do Číny oficiálně přijíždí americký prezident Nixon. Na závěr návštěvy je oběma stranami podepsáno tzv. Šanghajské komuniké, které upravuje postoj obou zúčastněných zemí k problematice statusu a budoucího vývoje Tchaj-wanu. Čína zde potvrzuje své původní stanovisko z padesátých let: „*ČLR je jedinou legitimní vládou Číny a Tchaj-wan je její provincií*“, dále také prohlašuje že: *„Osvobození Tchaj-wanu je jejich vnitrostátní záležitostí, do které žádný stát nemá právo zasahovat.“* USA zde stvrzují, že: „*Číňané na obou stranách Tchajwanské úžiny zastávají názor, že je jen jedna Čína a Tchaj-wan je její součástí.*“ Dalším důležitým bodem je požadavek ČLR na stažení amerických jednotek z Tchajwanské úžiny, na to USA odpovídají svým odhodláním postupně stáhnout veškeré složky svého vojska z Tchaj-wanu jak bude docházet ke zmírňování napětí v úžině[15].

Částečně i díky navázání styků s USA se ČLR v sedmdesátých letech dostává z mezinárodní izolace. Navazuje diplomatické vztahy s většinou států mezinárodního společenství, stává se členem OSN a dalších mezinárodních organizací, kde nahrazuje vládu ROC. Velice důležitým faktem je, že se stává stálým členem Rady bezpečnosti OSN, kde se svým právem veta získává velice významné postavení v mezinárodní politice.

Navzdory tomu, že jsou USA nuceny rozvázat diplomatické styky s Tchaj-wanem, zůstávají stále důležitým faktorem ve vztahu obou Čín, jejich přítomnost v Tchajwanské úžině slouží jako záruka, že zde nedojde k otevřenému vojenskému střetu, který by případně mohl přerůst až ve válku.

ČLR a USA stvrzují oficiální navázání diplomatických styků v roce 1979, kdy je mezi nimi podepsáno další komuniké[16]. Americká strana zde podepisuje že: „*existuje pouze jedna Čína a Tchaj-wan je její součástí*“, dále je zde stvrzeno, že: *„USA uznávají vládu ČLR jako jedinou*

[15] Šanghajské komuniké (články č.8, 11, 12) - [online]

[16] Joint Communiqué on the Establishment of Diplomatic relations - [online]

legitimní vládu Číny, zároveň si zachovají kulturní, obchodní a jiné neoficiální styky s Tchaj-wanem".

Tento dokument se však nijak nezabývá problematikou americké vojenské přítomnosti v Tchajwanské úžině, ani dodávkami zbraní na Tchaj-wan. Tato pro ČLR tak důležitá otázka je řešena až v dalším v pořadí třetím komuniké[17], ve kterém se USA zavazují postupně snižovat objem amerických dodávek zbraní na Tchaj-wan a v závislosti na vývoji konfliktu je v budoucnosti úplně zastavit. K tomu však ani do současnosti nedošlo, o posledních amerických dodávkách zbraní na Tchaj-wan se jednalo na počátku tohoto roku.[18]

I po podepsání všech těchto komuniké a vedení dalších jednání Čína stále nahlíží na přítomnost amerických jednotek na Tchaj-wanu s velkou nelibostí, ostrov považuje za nedílnou součást svého území a jeho znovupřipojení za otázku národní hrdosti.

„Cukr a bič", tak lze definovat politiku, kterou chce Čína dosáhnout svých cílů ze strany Tchaj-wanu. Vojenské ataky v 50. letech střídají nejrůznější smířlivé návrhy, které částečně naznačují změnu přístupu pevninské Číny k otázce Tchaj-wanu. Prvním takovým smířlivým vzkazem je „Poselství tchajwanským krajanům[19]" z roku 1979. ČLR zde už neklade takový důraz na „osvobození" Tchaj-wanu a svých krajanů, ale vyzdvihuje společnou historii, kulturní dědictví a cíle do budoucna. V roce 1981 vzniká další dokument tzv. Devítibodový návrh, ve kterém je již podrobněji popsáno znovusjednocení obou Čín v nejrůznějších rovinách – ekonomické, kulturní, sociální a politické. V průběhu několika let vznikají další dokumenty, kde už je zmíněna i úplná autonomie Tchaj-wanu v otázkách hospodářství, soudnictví a vojenství.

Od konce 70. let se také začíná hovořit o konceptu „jedna země, dva systémy", který byl původně navržen pro reintegraci Hongkongu. Tento návrh by Tchaj-wanu jako první zaručoval kontinuitu vývoje demokratického politického systému, tak jako socialistického systému v ČLR. Dále by byl zachován sociálně ekonomický systém, životní styl, ekonomické a kulturní vazby na ostatní státy, právní ochrana by byla zaručena pro soukromé vlastnictví, vlastnictví podniků a zahraniční investice. Reakce Tchaj-wanu na všechny výše zmíněné návrhy byly spíše pasivní.

[17] Joint Communiqué on Arms Sells to Taiwan (článek č.6) - [online]

[18] CNN News - U.S. announces $6.4 billion arms deal with Taiwan - [online]

[19] Message to Compatriots in Taiwan - [online]

Největší nelibost v očích Tcha-jwanu vzbuzovalo to, že by ho v zahraniční politice měla reprezentovat ČLR, dále argumentují nesrovnatelnou životní úrovní a rozdílným politickým systémem. I fakt, že ČLR není ochotna zaručit nepoužití vojenské síly při znovusjednocování, Tchajwance spíše odrazuje od vyjednávání.

Navzdory mnohým neshodám vyjednávání úspěšně pokračují, v roce 1991 přichází tchajwanská vláda s vlastním návrhem, tzv. „Program národního sjednocení" zdůrazňuje integraci obou států mírovou cestou a pod podmínkou demokratické evoluce ČLR. Na tento dokument odpovídá čínská vláda v roce 1993 prvním vydáním tzv. „Bílé knihy[20]", tento text shrnuje postoj Pekingu k celé historii a podstatě čínsko-tchajwanského konfliktu, vyjadřuje stanovisko ČLR ke sjednocení a odmítá akceptovat podmínky Tchaj-peje pro reunifikaci,[21]tím je myšleno hlavně nepoužití vojenské síly.

Kvůli mnoha neoficiálním kontaktům s pevninou a hlavně neexistenci oficiálního úřadu pro zprostředkování těchto kontaktů byla v roce 1991 tchajwanskou vládou zřízena speciální nadace Straits Exchange Foundation (SEF), jejím úkolem je vyjednávání dohod a konzultování obchodních a technických záležitostí s pevninou.[22] Ještě téhož roku na toto konání odpovídá čínská vláda založením vlastní organizace Association for Relations Across the Taiwan Straits (ARATS), která má podobný účel jako SEF, a proto se automaticky stává jejím protějškem . Již na druhém jednání těchto agentur v roce 1992 je sjednán tzv. „Konsenzus 1992", obě strany se zde ústně shodují, že budou respektovat „princip jedné Číny", ale vyhrazují si právo na vlastní interpretaci této formulace.[23]

Devadesátá léta jsou pro obě strany významná i rozvojem ekonomické spolupráce a tchajwanskými investičními aktivitami na pevnině, tyto akce dávají dobrý základ i k jednáním na poli politickém.

Uvolněná atmosféra na obou stranách úžiny je přerušena až v roce 1995, kdy prezident Li Teng-chuej podniká soukromou cestu do USA. Ve své přednášce na Cornellově universitě

[20] Taiwan Affairs Office of the State Council: White Paper - The Taiwan Question and Reunification of China - [online]

[21] FÜRST, R. - Napětí v Tchajwanském průlivu a jeho internacionalizace, *Mezinárodní politika*, 2001

[22] Government Information Office: The Republic of China Yearbook 2009 - [online]

[23] Government Information Office: The Republic of China Yearbook 2009 - [online]

použije více než desetkrát spojení „Čínská republika na Tchaj-wanu“, což je vládou ČLR chápáno jako propagace nezávislosti Tchaj-wanu.[24] Peking reaguje nejprve odvoláním čínského velvyslance v USA, odložením schůzky agentur SEF a ARATS a nakonec oznámením chystaného testování balistických střel, které se ještě téhož měsíce konají.

Období v letech 1995 a 1996 je označováno jako třetí tchajwanská krize. Tchajwanské parlamentní volby na konci roku 1995 i první přímé prezidentské volby na jaře následujícího roku byly doprovázeny simulovanými leteckými manévry a vojenskými cvičeními ze strany ČLR v tchajwanské úžině. Tyto akce se samozřejmě neobešly bez přítomnosti USA, které sem postupně vyslaly dvě letadlové lodi, aby tak potvrdily své stanovisko vůči případnému čínskému vojenskému útoku na Tchaj-wan.

Po skončení krize se paradoxně ekonomická a kulturní integrace mezi oběma Čínami rozhořela ještě více než před ní. Opět byla navázána pravidelná neoficiální jednání prostřednictvím agentur SEF a ARATS. Vzrostl počet investičních a obchodních aktivit, i výměna turistů mezi oběma oblastmi.

Mezi krize se dá zařadit i situace z roku 1999, kdy se prezident Li neopatrně vyjádřil do médií a nazval vztah ČLR a Tchaj-wanu jako zvláštní vztah dvou států[25]. Toto prohlášení ukončilo veškerá vyjednávání prostřednictvím SEF-ARATS dialogu a vyprovokovalo Peking k dalším odvetným akcím, které trvaly až do prezidentských voleb v roce 2000.

2.5 Politické dění na Tchaj-wanu od roku 2000

Již od poloviny 90. let volební preference opoziční DPP vytrvale stagnovaly, aby své výsledky zlepšila a získala více středových voličů a tím i možnou většinu v parlamentu, opouští svou radikální politiku vůči nezávislosti Tchaj-wanu, která pro ni byla typická již od jejího vzniku. Úsilí DPP se vyplácí již v roce 2000, kdy je na post prezidenta nečekaně zvolen Čchen Šuej-pien. Za KMT v podstatě kandidují dva kandidáti, jeden je nucen kandidovat jako nezávislý, protože ho strana nečekaně nenominovala. Při závěrečných předvolebních bojích na sebe kandidáti z KMT prozrazují mnoho kompromitujících informací a prezidentem je nakonec zvolen opoziční kandidát z řad DPP.

[24] FÜRST, R. - Napětí v Tchajwanském průlivu a jeho internacionalizace, *Mezinárodní politika*, 2001

[25] FÜRST, R. - Tchaj-wan a jeho nezávislost, *Mezinárodní politika*, 2004

I když se získání prezidentského křesla může zdát velkým úspěchem, v případě DPP to bylo bohužel následováno velkým zklamáním. Od roku 2000 probíhala na Tchaj-wanu permanentní vládní a ústavní krize. V roce 2001 se konaly volby do parlamentu, navzdory výhře i v těchto volbách se DPP nepodařilo to, co očekávala. Většinu v parlamentu totiž získal KMT s menšími stranami z tzv. Modré koalice, proto také dochází k častým sporům. Prezident byl v průběhu své působnosti nucen vystřídat tři premiéry, čelit obvinění ze zpomalení ekonomického růstu a dokonce unikl hrozbě odvolání v souvislosti s výstavbou jaderné elektrárny v Kungliao.[26]

Předvolební průzkumy před prezidentskými volbami v roce 2004 předpokládaly jasného vítěze, měl jím být Lien Čan z KMT s viceprezidentem Jamesem Soongem z PFP, oba kandidáti z Modré koalice. Těsně před samotnými volbami došlo ale ke zvratu, kandidáti Čchen Šuej-pien na prezidenta a Annette Lu na viceprezidentku se stali oběťmi atentátu při volební agitaci. Oba byli sice jen lehce postřeleni, ale ve voličích to vzbudilo vlnu emocí, a tito dva kandidáti nakonec vyhráli s rozdílem jen přibližně 0,2 %[27]. Volební výsledky byly okamžitě zpochybněny opozičními kandidáty, ale k prokázání neregulérnosti voleb nedošlo. Po těchto volbách došlo k dalšímu prohlubování vládní krize, někteří politologové se domnívají, že atentát na prezidentské kandidáty mohl být zinscenovaný.

V následujících parlamentních volbách v roce 2007 jasně zvítězil KMT, získal tak i většinu v parlamentu, menším stranám se totiž nepodařilo dostatečně prosadit, aby mohly ovlivňovat parlamentní většinu[28]. Toto drtivé vítězství předznamenalo i výsledky následujících prezidentských voleb v roce 2008. I v nich zvítězil kandidát KMT Ma Jing-ťiou. Nyní, když má prezident po dlouhé době podporu parlamentu, jistě se mu podaří prosadit většinu bodů svého programu a dostane Tchaj-wan po dlouhých osmi letech z vládní krize.[29]

---

[26] FÜRST, R. 2004 - Tchaj-wan - mladá čínská demokracie, *Mezinárodní vztahy*, 2004

[27] Taipei Economic and Cultural Office, Prague, Czech Republic: Chen Shui-bian zvítězil v prezidentských volbách, ale referendum neuspělo - [online]

[28] FÜRST, R. - Tchaj-wan čeká změna kurzu , *Mezinárodní politika*, 2008

[29] FÜRST, R. - Tchaj-wan čeká změna kurzu , *Mezinárodní politika*, 2008

3. Charakteristika čínsko-tchajwanských vztahů v letech 2000-2008

Spolupráce obou Čín je v letech 2000 až 2008 ovlivňována hlavně vnitropolitickým vývojem na Tchaj-wanu, postava prezidenta Čchena a jeho chování je trnem v oku nejen Pekingu, ale i Washingtonu, který je v tomto sporu zainteresován již od počátku Korejské války. Svou roli zde sehrává i KMT, který svým jednáním v parlamentu výrazně omezuje jakékoliv snahy prezidenta, čímž si získává sympatie čínské vlády.

Vzájemné vztahy jsou kategorizovány do jednotlivých rovin: politické, ekonomické a kulturní, vztahy by se daly roztřídit ještě do dalších rovin, na ty zde ale nezbylo místo, uvádím proto jen ty nejdůležitější. Některé aspekty vztahů by se daly zařadit do dvou nebo i všech tří rovin, jsou samozřejmě podrobněji popsány jen jednou v té nejvhodnější kategorii.

3.1 Politická rovina vztahů

3.1.1. Osobnost prezidenta Čchena

Když byl v roce 2000 na post prezidenta Tchaj-wanu zvolen Čchen Šuej-pien, znamenalo to obrovský obrat pro ČLR i Tchaj-wan, šlo o první demokratický transfer moci z jedné politické strany na druhou v čínském světě.[30] Nikdo ale nečekal, že to bude mít tak nedozírné následky jak pro vnitropolitickou a ekonomickou situaci, tak pro vztahy s pevninskou Čínou a USA.

Prezident Čchen se od začátku svého působení v prezidentském křesle setkával s velkými problémy. Nejdříve ve vyhraných parlamentních volbách nezískala jeho koalice většinu, což vedlo k neustálým potyčkám jeho strany s opozičním KMT a oslabení jeho výhradní rozhodovací pozice. Dalším velmi důležitým aspektem je nedůvěra čínské vlády k Čchenovi a celé DPP. Již od svého vzniku DPP dráždí Peking svým nacionalistickým populismem, čerpajícím energii z konstrukce tchajwanské národní identity a z čínské hrozby.[31] Vzhledem k tomu, že DPP rozhodně není nakloněna čínské reunifikaci spíše naopak, Peking se domnívá, že Tchaj-wan nebo spíše vládnoucí DPP hodlají vyhlásit nezávislost nebo alespoň znemožnit znovusjednocení. Proto

[30] BBC News - Profile: Chen Shui-bian - [online]

[31] FÜRST, R. - Tchaj-wan čeká změna kurzu , *Mezinárodní politika*, 2008

je na většinu vstřícných kroků ze strany Tchaj-peje nahlíženo velmi obezřetně, jsou vnímány spíše negativně a většinou se nesetkávají s žádnou odezvou.

Prvním z mnoha vstřícných kroků prezidenta je odbourání některý ekonomických překážek, které bránili ve vzájemném obchodu, a zavedení tzv. „tří malých spojení“[32]. Je ale nutné podotknout, že ke zrušení těchto omezení by stejně muselo dojít v závislosti na vstupu Tchaj-wanu do WTO. ČLR považuje tento krok za reakci na tchajwanský ekonomický propad[33] v roce 2001, je si také vědoma toho, že obě ekonomiky jsou velmi silně provázány a pokud by došlo ke zhoršení vztahů, mohlo by se to na obou projevit.

„Princip jedné Číny“ a „Konsenzus 1992“ se staly dalším úskalím ve vzájemných vztazích obou Čín. Prezident Čchen jako příslušník DPP nemohl jít za jistou mez, kterou představuje vzdání se nezávislosti Tchaj-wanu, proto také neuznal „princip jedné Číny“ a odmítl existenci „Konsenzu 1992“. Těchto skutečností si byla vědoma i pekingská vláda. Vzhledem k tomu, že neměla zájem na tom, aby prezident Čchen dosáhl jakýchkoliv pozitivních zásluh v souvislosti s navázáním rozhovorů přes Tchajwanskou úžinu, určila si právě uznání „principu jedné Číny“ jako podmínku pro zahájení jakýchkoliv vládních jednání.[34] Toto jednání obou stran tedy skončilo patovou situací, která mohla být prolomena až ústupkem jedné z nich. Tomuto ústupku ale předcházely jiné události, Čchen, asi kvůli svým dosavadním neúspěchům a čínské nečinnosti, opět označil vztah ČLR a Tchaj-wanu za vztah dvou států. Peking celkem očekávaně reagoval výhružnými prohlášeními pro média, ale vědom si svého chování, nakonec malý ústupek ve formě prohlášení čínského vicepremiéra pro tchajwanská média udělal. Tento nečekaný zvrat signalizoval, že by se situace v úžině opět mohla začít uvolňovat. Jen co byla opět zahájena jednání však došlo k epidemii SARS[35], která veškeré styky mezi oběma Čínami

[32] Tři spojení / Tři malá spojení – zavedení přímých spojení ve formě komunikace, transportu, a obchodu mezi pevninskou Čínou a - Tchajwanem / ostrovy Kinmen a Matsu, které náleží k Tchajwanu

[33] Ekonomická recese na Tchaj-wanu v roce 2001 byla způsobena hlavně poklesem cen hi-tech technologií, které jsou důležitou součástí tchajwanské ekonomiky. Svůj podíl na recesi má i výsledek prezidentských voleb z roku 2000, který vyvolal pochyby o budoucí stabilitě země.

[34] WU Yu-Shan - Taiwan in 2001: Stalemated on All Fronts, *Asian Survey*, 2002

[35] Sudden Acute Respiratory Syndrome - těžký akutní respirační syndrom, či syndrom náhlého selhání dýchání

zastavila. ČLR se ze strachu z rozšíření této epidemie a zřejmě i z jiných politických důvodů od Tchaj-wanu úplně izolovala.

I po mnoha neúspěších se prezident Čchen nevzdává, po svém znovuzvolení v roce 2004 opět ukazuje dobrou vůli k obnovení jednání s ČLR. Ve svém projevu navrhuje, že by obě strany Tchajwanské úžiny měly znovu zahájit bilaterální rozhovory a navázat tak na porozumění z roku 1992.[36] I když by se mohlo zdát, že je to velmi vstřícné gesto, jak to vnímaly i USA, Čchen se ve svém projevu vůbec nezmiňuje o „principu jedné Číny", jehož uznání je pro Peking velice zásadní a je i podmínkou pro znovunavázání rozhovorů. Čínská vláda proto reaguje na tento proslov spíše negativně, vysvětluje si ho jako snahu získat voliče před nadcházejícími parlamentními volbami.

Dalším trnem v oku čínské vlády, která se někdy až paranoidně domnívá, že všechny kroky učiněné Tchaj-pejí jsou namířeny proti budoucí potenciální reunfikaci Číny, je zavedení referenda a úprava ústavy. Obě tyto změny byly opět navrženy prezidentem Čchenem, důvodem zřejmě bylo bojkotování veškerých jeho návrhů parlamentní většinou KMT. I když se Čchenovi postupně oba prvky podařilo prosadit, rozhodně tím nijak nepomohl svým vlastním zájmům. Jediné, čeho dosáhl, bylo pobouření Pekingu a dokonce i svého spojence Washingtonu, oba se totiž shodně domnívali, že právě tyto dvě změny, by mohly vést k oficiálnímu vyhlášení nezávislosti ostrova. Z objektivního hlediska se dá říci, že i tyto domněnky byly nesmyslné, z průzkumů veřejného mínění je totiž ji dlouho známo, že většina obyvatel Tchaj-wanu (asi 80%) souhlasí se současným provizorním stavem a rozhodně nemá zájem dostat se do vojenského střetu s ČLR.[37]

V posledních dvou letech svého funkčního období čelí Čchen a příslušníci jeho rodiny vážným obviněním z korupce, úplatkářství a praní špinavých peněz. Aby se prezident ve své funkci udržel, obrací se na skalní příznivce DPP, mezi které patří i radikálnější zastánci nezávislosti. Při získávání sympatií těchto straníků, ale Čchen mnohdy porušuje některé ze svých

[36] CHAN, S. - Taiwan in 2004: Electoral Contests and Political Stasis, *Asian Survey*, 2005

[37] FÜRST, R. - Tchaj-wan a jeho nezávislost, *Mezinárodní politika*, 2004

slibů tzv. „Pět ne“[38], které pronesl v projevu při inauguraci ještě v roce 2000. I když je tímto chováním Peking velmi rozčarován, nedává svůj hněv najevo. S rostoucím postavením ČLR v mezinárodním společenství se mění i její zahraniční politika vůči Tchaj-wanu[39], místo síly prostřednictvím raketových a vojenských cvičení chce ukázat svou nadřazenost v diplomatických záležitostech. Této síly si je totiž každý již dlouho vědom, ČLR každoročně zvyšuje náklady na vojenství a rozšiřuje i počet střel mířících na Tchaj-wan, který v roce 2008 přesahuje jeden tisíc.[40]

3.1.2. Zákon proti odpadlictví

Velmi významným krokem čínské vlády bylo vydání tzv. Zákona proti odpadlictví.[41] Důvody jeho vydání jsou spíše nejasné, nešlo totiž o reakci na nějaký provokativní čin tchajpejské vlády, ale dlouho připravovaný dokument, jehož vydání bylo oznámeno již několik měsíců předtím. Dalo by se spekulovat nad tím, že jedním z důvodů by mohlo být nečekané znovuzvolení prezidenta Čchena do své funkce, které bylo pro Peking velkým zklamáním, a stupňování jeho aktivit pobuřující Peking i Washington.

Zákon se opět, jako mnohá předešlá prohlášení a návrhy, odvolává na „princip jedné Číny“, dále vyjmenovává kroky, které je potřeba učinit pro mír a stabilitu v úžině a následné mírové znovusjednocení. Nejdůležitější a zároveň nejdiskutovanější částí je ale Článek č. 8, který uvádí: *„V případě, že by došlo k událostem, které by způsobily odtržení Tchaj-wanu od Číny, nebo by byly vyčerpány všechny možnosti mírového znovusjednocení, stát* (pozn. ČLR) *by použil nemírových prostředků a dalších opatření, aby hájil čínskou suverenitu a teritoriální integritu.“*

Ještě před vydáním zákona vyvolává odhalení jeho obsahu značný rozruch. Tchaj-Wan je zákonem vysloveně pobouřen, tisíce lidí ve větších tchajwanských městech vyrážejí do ulic a protestují proti „zákonu o přípravě války“[42], jak ho sami nazvali, dokonce vznikají petice proti

[38] „Pět ne“ – ne deklaraci nezávislosti Tchaj-wanu, ne změně jména země, ne zanesení výrazu, který použil prezident Li, „zvláštní vztah dvou států“ do ústavy, ne referendu týkajícího se změny statusu quo, nezávislosti a reunifikace, ne zrušení zřízených úřadů pro sjednocení ostrova.

[39] CHU Yun-han - Taiwan in 2006: A Year of Political Turmoil, *Asian Survey*, 2007

[40] Government Information office: The Republic of China Yearbook 2009 - [online]

[41] Taiwan Affairs Office of the State Council: Anti-secession law - [online]

[42] CNN News - Beijing lays down law over Taiwan - [online]

vydání zákona. Prezident Čchen se vyjadřuje, že přijetí zákona vznáší nad Tchaj-wanskou úžinu temný mrak, který zastíní veškeré snahy Tchaj-peje o zlepšení vztahů v Pekingem.[43] I Washington vyjádřil své obavy ohledně tohoto dokumentu, zástupce amerického ministerstva zahraničí se vyjádřil, že přijetí tohoto zákona nepovažuje za užitečné a doporučil by jeho znovuzvážení.[44]

Navzdory bouřlivým reakcím, které zákon ještě před svým přijetím vyvolal, je nakonec v březnu roku 2005 přijat. Jak komentoval vysoce postavený představitel čínské vlády, ČLR tím dává celému mezinárodnímu společenství najevo, že Tchaj-wan je čínská vnitrostátní záležitost, do které nemají co zasahovat třetí strany,[45] tento vzkaz byl směřován hlavně Washingtonu, který má k Tchaj-wanu jisté závazky.

3.1.3. Dialog KMT a KSČ

Po vydání Zákona proti odpadlictví se zdálo, že všechny snahy o navázání jakýchkoliv rozhovorů přes Tchaj-wanskou úžinu jsou opět na delší dobu zmařeny. Vzhledem k tomu, že i aktivita oficiálních agentur SEF a ARATS byla po vyjádření prezidenta Li v roce 1999 zastavena, nebyla zde žádná alternativa pro narovnání již tak pokřivených vztahů.

Velkým překvapením proto je oficiální návštěva předsedy KMT v Pekingu, která se koná jen několik týdnů po vydání Zákona proti odpadlictví. Lien Čan se zde setkává přímo s prezidentem ČLR Chu Ťin-tchaem, který je zároveň i nejvyšším představitelem KSČ. Toto setkání má i historický význam, jde totiž o první setkání nejvyšších představitelů obou stran od dob občanské války, která skončila v roce 1949.

I když se tato iniciativa Kuomintangu na ostrově nesetkává jen s pozitivní odezvou, někteří příznivci DPP obviňují Lien Čana, že chce zaprodat Tchaj-wan a připojit ho ke komunistické Číně,[46] opoziční KMT a jeho příznivci ji vnímají jako velký úspěch v prolomení ledů mezi Tchaj-wanem a Čínou a rozhodně nehodlají navázanou spolupráci ukončit.

[43] BBC News - Anti-secession law rattles Taiwan - [online]

[44] CCN News - U.S. urges China to rethink Taiwan law - [online]

[45] CCN News - Taiwan: War bill i big provocation - [online]

[46] FÜRST, R. - Tchaj-wan čeká změna kurzu , *Mezinárodní politika*, 2008

Vzájemné rozhovory mezi oběma politickými stranami ve významné míře trvají až do roku 2008, kdy tuto úlohu opět přebírají agentury SEF a ARATS, jejichž dialog je po dlouhých devíti letech znovu obnoven. Důležitým faktem je i to, že do Pekingu postupně cestují i další představitelé stran Modré koalice – Nová strana a První strana lidu. Představitelé všech tří stran uznávají „princip jedné Číny“,[47] čímž fakticky obcházejí prezidenta Čchena a podkopávají jeho autoritu, on totiž tento princip od počátku své působnosti v úřadu odmítá. Oba představitelé zúčastněných stran KSČ a KMT se shodují na společných zájmech potlačit separatistické tendence, nastolit mír a stabilitu v Tchajwanské úžině a realizovat vzájemné styky ve prospěch lidí na obou stranách úžiny.[48] Předmětem jejich jednání se stávají hlavně vzájemný obchod, pošta, doprava, kulturní výměna a ekonomická spolupráce.

3.1.4. Role USA

Jediná bezpečnostní záruka existence suverénně fungující entity na území Tchaj-wanu a přilehlých ostrovech, takto by se dala nazvat již tak složitá role USA v tomto sporu. Z předešlých kapitol je známo, že v tomto sporu hrají Spojené státy důležitou roli již od počátku Korejské války, kdy se Tchaj-wan stal jejich spojencem. Své nelehké postavení si drží i v letech 2000 až 2008.

Ještě před nástupem prezidenta Čchena do úřadu prochází americkou Sněmovnou reprezentantů návrh další bezpečnostní úmluvu[49] mezi Tchaj-wanem a USA. Podle ní by mělo dojít ke zpřesnění podmínek, za kterých by byla realizována případná americká vojenská pomoc, posílení přímé komunikace armád a rozšíření výcviku tchajwanských důstojníků.[50] I když tento návrh asi neprojde Senátem a přes prezidentovo veto, ukazuje alespoň zájem americké vlády na dalším rozvíjení tohoto velmi neobyčejného vztahu.

S příchodem George Bushe ml. do úřadu prezidenta USA se vztahy mezi Washingtonem a Tchaj-pejí ještě více stabilizovaly. Důkazem toho je i prezidentovo prohlášení z roku 2001, kdy

[47] CHAN, S. - Taiwan in 2005: Strategic Interaction in Two-Level Games, *Asian Survey*, 2006

[48] People’s Daily - Joint undertaking of CPC, KMT over past 5 years proved correct - [online]

[49] American Information Web: The Taiwan Security Enhancement Act - [online]

[50] FÜRST, R. - Tchaj-wan na konci éry Kuomintangu?, *Mezinárodní politika,* 2000

se v interview pro stanici ABC vyjádřil, že „by USA v případě zaútočení ČLR na Tchaj-wan udělaly, co bude třeba, aby mu pomohly se bránit,[51]“ a potvrdil tak závazky Spojených států vůči ostrovu. Tchaj-wanu ale tato záruka nezůstala na dlouho, po útocích z 11. září a zahájení války proti terorismu bylo jasné, že USA by s velkou pravděpodobností nebyly schopny dostát svých slibů a Tchaj-wan by byl v případě útoku nucen spolehnout se jen sám na sebe.

Úloha USA v tomto sporu ale není jen jako ručitel tchajwanské bezpečnosti, druhou a možná i důležitější je funkce jakéhosi nárazníku. Prostřednictvím rad a doporučení se snaží obě vlády, jak čínskou, tak tchajwanskou, umírňovat v jejích jednáních vůči druhé straně sporu. Tato funkce je významná hlavně v souvislosti s činností tchajwanského prezidenta Čchena, který mnohdy svým jednáním a konáním dráždí Peking skoro k nepříčetnosti. Stejně je tomu i na straně Pekingu, který se od nástupu Čchena do úřadu zuby nehty brání jakémukoliv dialogu, i zde se USA snaží jeho jednání usměrnit a umožnit tak znovunavázání rozhovorů. Dalším příkladem je Zákon o odpadlictví, kdy ještě před jeho vydáním bylo čínské vládě doporučeno znovuzvážení jeho přijetí. I když k jeho přijetí nakonec došlo, na druhé straně úžiny se naopak americká vláda snažila zklidnit rozvášněné reakce Tchaj-peje, které by mohly ještě více pošramotit už tak narušené vzájemné vztahy.

Velkým úskalím hlavně americko-čínských vztahů jsou dodávky zbraní na Tchaj-wan. Navzdory tomu, že se ČLR podařilo zredukovat počet dodavatelů zbraní na Tchaj-wanu na minimum, zbraně sem putují stále a v čím dál větším množství. Jediným a asi i výhradním dodavatel tchajwanských zbraní a obranných technologií se staly právě USA[52]. Není divu, že se tato skutečnost stala největší kontroverzí čínsko-amerických vztahů, USA se totiž ve třetím Šanghajském komuniké zavázaly dodávky zbraní na ostrov postupně snižovat. Faktem ale je, že v lednu tohoto roku byla americkou administrativou projednávána zatím největší dodávka zbraní na Tchaj-wan v jejich společné historii.[53]

[51] CNN News - Bush pledges whatever it takes to defend Taiwan - [online]

[52] FÜRST, R. - Napětí v Tchajwanském průlivu a jeho internacionalizace, *Mezinárodní politika*, 2001

[53] CNN News - U.S. announces $6.4 billion arms deal with Taiwan - [online]

3.1.5. Tchaj-wan a mezinárodní organizace

Již od počátku 90. let se Tchaj-wan snaží vymanit z mezinárodní izolace, do které se dostal během 70. let 20. století. Toto úsilí neustává ani po roce 2000. Velkou překážkou těmto snahám je ale nesouhlas Pekingu, který považuje ostrov za svou součást a nevidí žádný smysl v tom, proč by měla Čína být zastoupena v mezinárodních organizacích duálně.

V souvislosti s propuknutím epidemie SARS v roce 2003 prudce vzrůstá zájem Tchaj-wanu o vstup do Světové zdravotnické organizace.[54] Problémem se ale stává ČLR, která vstup a účast na veškerých konferencích WHO i v takto vyhrocené situaci blokuje. Tímto postupem je pobouřena tchajwanská vláda, která v reakci na toto jednání přichází s návrhem zákona o referendu, který je brzy i přijat.

Tchaj-wan se v roce 2007 opět pokouší získat členství v OSN, ale i tentokrát je jeho přihláška odmítnuta. Přece jen je tento pokus něčím výjimečný, tchajwanská administrativa se totiž rozhodla podat přihlášku pod jiným jménem než obvykle, poprvé použila jméno Tchaj-wan místo Čínská republika, ale ani to ji bohužel k přijetí nepomohlo. Navíc tím opět pobouřila Peking, když se prezident Čchen po odmítnutí přihlášky vyjádřil o svých plánech prosadit referendum o vstupu Tchaj-wanu do OSN.[55]

Velkým úspěch tchajwanské vlády je v roce 2001 přijetí do Světové obchodní organizace[56], přes deset let vyjednávání se nakonec vyplácí a Tchaj-wan se pod názvem „Samostatné celní území Tchaj-wan, Penghu, Kinmen a Matsu“ 1.1.2002 stává členem WTO. Kvůli vstupu do této organizace je Tchaj-pej nucen učinit několik ekonomických změn týkajících se hlavně pevninské Číny, jedná se hlavně o zrušení zákazu investic, který byl zaveden v roce 1996 jako reakce na čínská vojenská cvičení v úžině. Vzhledem k tomu, že z členství Tchaj-wanu ve WTO a hlavně z vyžadovaných reforem může profitovat i čínská ekonomika, nestává se členství přítěží, ale spíše světlým bodem vztahů, který umožňuje další rozvoj ekonomické a kulturní spolupráce.

[54] World Health Organisation - nezávislá mezinárodní zdravotnické organizace v rámci OSN

[55] BBC News - UN rejects Taiwan membership bid - online

[56] World Trade Organisation - organizace v rámci OSN, která zakládá pravidla mezinárodního obchodu prostřednictvím konsenzu mezi jeho členskými státy a řeší mezinárodní obchodní spory mezi členskými státy

3.2 Ekonomická rovina vztahů

Ačkoliv se veškeré mezivládní styky obou Čín po převzetí úřadu novým prezidentem Čchenem nevyvíjejí příliš ideálně, příznivý ekonomický vývoj vztahů si svůj trend překvapivě drží. Tchaj-wan navíc musí čelit zpomalení ekonomického růstu, na kterém sice má svůj podíl trvající vládní krize, ale jsou tu i další faktory jako např. růst pracovních nákladů, pokles cen elektroniky a informačních technologií (jeden z nejdůležitějších vývozních artiklů Tchaj-wanu), nepříznivý demografický vývoj a epidemie SARS.[57] Na druhé straně úžiny je ale situace úplně opačná. Čínská ekonomika nezadržitelně roste, čehož jsou si vědomi i obyvatelé Tchaj-wanu, neskrývají svůj zájem se na tomto ekonomickém zázraku podílet a také z něj chtějí profitovat.

V souvislosti s ekonomickým propadem, ale zejména se vstupem do WTO je nucena tchajwanská vláda v čele s prezidentem Čchenem provést několik důležitých reforem. Prvním krokem je zavedení tzv."tří malých spojení", který je ale krokem spíše formálním, protože jen legalizuje již probíhající obchodní spolupráci. Další již významnější je upuštění od politiky „žádný spěch, radši opatrnost", která byla zavedena v polovině devadesátých let, důvodem bylo zbrzdit prudce rostoucí ekonomickou integraci a předejít přílišné závislosti Tchaj-wanu na pevninské Číně. Zrušení této koncepce zahrnovalo zrušení limitů pro objem investic, povolení přímých investic a redukci počtu zakázaných oblastí investic.[58] Tento krok je vnímán obyvateli Tchaj-wanu velmi pozitivně a velice brzy přináší pozitivní výsledky. Když se ve své druhém funkčním období prezident Čchen snaží svou ekonomickou politiku změnit a dostat tak tchajwanské investice na pevnině více pod kontrolu, nesetkávají se jeho snahy s úspěchem, znepřátelí si tak mnoho významných společností, které s ním v budoucnu nemají zájem spolupracovat.

Díky těmto reformám a mnoha dalším úpravám ekonomických dohod se Tchaj-wan rychle vzpamatovává z nepříznivé ekonomické situace. Během následujících několika let se, navzdory trvajícím neshodám mezi oběma vládami, vzájemná ekonomická integrace ještě více prohlubuje. Tchaj-wan ve vysoké míře přesouvá své investice z USA a Japonska do ČLR. Od

---

[57] FÜRST, R. 2004 - Tchaj-wan - mladá čínská demokracie, *Mezinárodní vztahy*, 2004

[58] FULLER, D. - The cross-strait economic relationship's impact on development in Taiwan and China, *Asian Survey*, 2008

roku 2002 tvoří víc jak polovinu celkového objemu tchajwanských zahraničních investic právě investice v pevninské Číně.[59] Velmi významného výsledku v této ekonomické spolupráci dosáhla Čína v roce 2005, když předstihla USA a stala se největším obchodním partnerem Tchaj-wanu. Tato spolupráce přináší výrazná pozitiva i na pevninskou stranu úžiny, jedním z nejdůležitějších je přístup k nejnovějším tchajwanských technologiím, které jsou nositelem inovace a pokroku, který ještě stále rozvojová Čína velmi vítá.

Významnou roli v této problematice hraje i Hongkong a další menší ekonomiky jako např. Kajmanské ostrovy a Britské panenské ostrovy. Přes tato území jsou totiž prováděny další tchajwanské investice směřující do Číny, důvodem pro tyto komplikované operace je sice zmírněný ale stále trvající zákaz investic do určitých oblastí ekonomiky. Podle čínských statistik se Tchaj-wan v roce 2005 nacházel na pátém místě v žebříčku přímých zahraničních investic, pokud bychom ale započítali i nepřímé investice realizované přes třetí státy, Tchaj-wan by se s největší pravděpodobností dostal až na druhé místo hned za Hongkong.[60] Tento fakt velmi výrazně poukazuje na rostoucí hospodářskou integraci a vzájemnou ekonomickou závislost.

Jak je vidět z Tabulky 1: Vzájemné čínsko-tchajwanské investice, objem tchajwanských investic směřujících do Číny rozhodně nebyl negativně ovlivněn nástupem DPP a prezidenta Čchena k moci, spíše naopak. Ve volebním roce byl objem investic dokonce rekordně vysoký, to ale může být ovlivněno ekonomickým propadem. Po jeho překonání se totiž objem investic na několik let stabilizuje. Jeho hodnota se zvyšuje až na konci druhého volebního období, kdy už je zřejmé, že se opět k moci dostane KMT. Naopak z druhé strany Tchajwanské úžiny proudí investice v prvních letech vlády DPP v konstantních ročních objemech, ale od roku 2005 se objem výrazně snižuje – Tabulka 1: Vzájemné čínsko-tchajwanské investice. Dá se předpokládat, že na to mohla mít vliv Čchenova politika pohrávající si s nezávislostí, která tak pobuřuje čínskou vládu.

[59] National Bureau of Statistics of China - Statistical Book 2009 - [online]

[60] FULLER, D. - The cross-strait economic relationship's impact on development in Taiwan and China, *Asian Survey*, 2008

Ani vývoj vzájemné obchodní bilance obou Čín neukazuje, že by byl změnou politického směru vlády jakkoliv ovlivněn. Jak export tak import rovnoměrně zvyšují svůj roční objem, k jedinému výkyvu opět dochází v roce 2001, kdy obě hodnoty proti předešlému roku klesají, důvod je s největší pravděpodobností opět stejný - zpomalení ekonomického růstu Tchaj-wanu, viz Tabulka 2: Vzájemná obchodní bilance Číny a Tchaj-wanu.

Vývoj vzájemných ekonomických vztahů ČLR a Tchaj-wanu v letech 2000 až 2008 je paradoxně celkem příznivý. Dalo by se očekávat, že bude alespoň minimálně kopírovat vývoj na politické úrovni vztahů, realitou je ale opak. Ekonomická spolupráce v Tchajwanské úžině se úplně oprostila od politického dění a jde svou vlastní cestou.

3.3 Kulturní rovina vztahů

S rostoucí ekonomickou integrací se zvyšuje i vzájemná kulturní výměna, opět je tím vyvrácena domněnka, že by se politická situace jakkoliv odrazila na vzájemné kulturní spolupráci. Svou roli zde opět hraje otevření"tří malých spojení", které tuto spolupráci ještě více ulehčuje. Jedinou významnější překážkou pro rozvíjení těchto vztahů je vypuknutí epidemie SARS v roce 2003, kdy ČLR zvolila politiku izolace vůči Tchaj-wanu, který byl tou nemocí velmi silně postižen.[61]

V roce 2000, kdy se k moci dostává DPP, a v následujících letech je nárůst kulturní spolupráce a studijních výměn dokonce rekordní, jak je vidět z grafu 1: Počet kulturních výměn kosponzorovaných MAC a grafu 2: Počet studentských zahraničních výměn. Zájem o turistické, obchodní a studijní návštěvy Číny ze strany Tchaj-wanu velmi rychle roste. Stejně tomu je i na druhé straně. Jistý pokles je možno zaznamenat v roce 2006, ten by mohl být vyvolán politikou prezidenta Čchena, který se snaží jakoukoliv spolupráci s ČLR, zejména obchodní, udržet pod kontrolou. Výsledkem ale je, že se vyvíjí velmi hustá síť neoficiálních vztahů, kde se oboustranné osobní zájmy a neformální styky vyvíjejí rychleji než vznikají oficiální instituce.[62]

Na vzájemných kulturních stycích se významně podílí i samotná KSČ. V rámci spolupráce Komunistické strany s KMT se uskutečňují početná fóra, která se zaměřují na

[61] RIGGER, S. - Taiwan in 2003: Plenty of Clouds, Few Silver Linings, *Asian Survey*, 2004

[62] CHAN Steve - Taiwan in 2005: Strategic Interaction in Two-Level Games, *Asian Survey*, 2006

nejrůznější témata významná pro další rozvoj jak kulturní tak obchodní spolupráce. Jedná se hlavně o ekonomická fóra zaměřující se na otázky finanční výměny, transportu a podmínek vzájemného obchodu, dále se konají zemědělská a kulturní fóra, která se zabývají zejména otázkou přímých dopravních spojů, výměny studentů a dalšími problematickými tématy. V ukazování lepší tváře Číny nezůstává pozadu ani čínské ministerstvo školství, v roce 2006 pořádá letní kempy pro středoškoláky, vysokoškolákům poskytuje rozsáhlá stipendia na nejlepších pevninských univerzitách.

Důležitým tématem nejen pro kulturní, ale i pro vzájemnou politickou interakci, se stala tzv. „Pandová diplomacie“[63] V roce 2005 přichází čínská vláda s návrhem darovat Tchaj-wanu dvě pandy, obě strany o tomto tématu diskutovaly od roku 1992 už několikrát, problémem ale bylo, že ostrov nebyl schopen poskytnout pandám vhodné prostředí. Měl to být projev dobré vůle, předseda Čínského institutu k tomu řekl: „Chceme tak vyjádřit že nám na lidech na Tchaj-wanu záleží a chceme jim připomenout, že jsou také Číňané,“[64] v očích čínské vlády je to ale vnímáno jinak. Tento dar je přirovnáván k trojskému koni, který podkopává tchajwanskou suverenitu. Největším problémem je, že by pandy neměly být zapůjčeny, ale darovány, což je mezi státy zakázáno. Čína to přirozeně vysvětluje tak, že jde jen o přesun zvířat na území jednoho státu. Pro tchajwanskou vládu by to tedy znamenalo, že přijetím tohoto daru by de facto uznala „princip jedné Číny“, který tak zarputile odmítá. Další kontroverzí jsou jména pand, Tuan Tuan a Yuan Yuan, přesmyčkou totiž vzniká výraz „tuan yuan“, který ve volném překladu znamená znovusjednocení. Prezident Čchen navrhoval přejmenování pand na Nezávislost a Budování národa, to se ale s pozitivní odezvou nesetkalo. Pandy ani po několika jednáních nakonec Čchenovou vládou přijaty nejsou a toto rozhodnutí je přesunuto na vládu další.

[63] Pandová diplomacie – Čínská vláda ji začala provozovat v 60. a 70. letech 20. století. Svým významným zahraničním partnerům již rozdala víc jak dvě desítky pand, dvě pandy dostal např. americký prezident Nixon nebo britský premiér Heath. Panda se stala důležitou součástí čínské diplomacie, má symbolizovat přátelství, mír a dobrou vůli. Potom, co se panda velká dostala na seznam ohrožených druhů, nesmí Čína pandy darovat, proto se rozhodla je zapůjčovat.

[64] BBC News – China’s panda ambassadors - [online]

4. Posuny v čínsko-tchajwanských vztazích po r. 2008

Rok 2008 se stává velmi významným milníkem ve vzájemných vztazích Tchaj-wanu a ČLR, v parlamentních volbách vítězí velkým rozdílem KMT a stejně tak je tomu i ve volbách prezidentských. Spolupráce KMT a ČLR započatá v roce 2005 se nyní může rozvíjet i na nejvyšší státní úrovni. Díky navázání dialogu agentur SEF a ARATS je uzavřeno mnoho dohod, které nebylo možno uzavřít za vlády administrativy prezidenta Čchena, tyto dohody umožňují lepší kulturní a ekonomickou spolupráci, která je tak důležitá pro další rozvíjení vztahů.

4.1 Politická rovina vztahů

4.1.1 Osobnost prezidenta Ma Jing-ťiou

Již ve své předvolební kampani sliboval Ma Jing-ťiou zlepšení vztahů s Čínou, zdůrazňoval, že se bude držet „Konsenzu 1992“, aby umožnil oběma stranám Tchajwanské úžiny začít řešit nejrůznější záležitosti pragmatickým způsobem prostřednictvím stanovení sporných témat a hledání společného základu při zachování odlišností.[65]

Když byl v březnu roku 2008 oficiálně zvolen za hlavu státu Tchaj-wan, oddechla si nejen ČLR, ale i USA. Již v tu chvíli bylo jasné, že se politika Tchaj-peje vůči Pekingu výrazně změní. Jako příslušník KMT byl totiž prezident odhodlán navázat na jednání s čínskou vládou, která byla započata v roce 2005. Ve své inaugurační řeči vyslovil svá tři ne – „ ne vyhlášení nezávislosti de jure, ne vyjednávání o reunifikaci a ne použití síly“[66], na těchto pravidlech byla založena i další jednání s pevninskou Čínou. Důležité také bylo přesvědčit zastánce DPP a samotného statusu quo o tom, že výsledkem jednání nebude případné sjednocení obou území, které si na Tchaj-wanu přejí jen asi 2 % obyvatel,[67] ale ekonomická a kulturní spolupráce prospěšná pro obě strany.

Prezident musí čelit mnoha problémům, jedním z nich je světová hospodářská krize, která v roce 2008 významně zasáhla i Tchaj-wan.[68] Výsledky, které prezident slibuje v souvislosti

[65] NENGYUAN, W. - The Development of Cross-Straits Relations since 2008, 2009

[66] KASTNER, S., SAUNDERS, P. - Bridge over Troubled Water

[67] Public Opinion on Cross Strait Relations in the Republic of China, Mainland Affairs Council, Executive Yuan, ROC, duben 2010 - [online]

[68] GOLD, Th. - Taiwan in 2008: My Kingdom for a Horse, *Asian Survey*, 2004

s uzavřením různých ekonomických a kulturních dohod s Čínou, jsou bohužel v této situaci nedosažitelné. V očích obyvatel Tchaj-wanu se tato spolupráce začíná jevit jako zklamání.

Zlepšení vztahů v Tchajwanské úžině ale přináší i pozitivní výsledky. Díky vstřícnosti tchajwanské vlády se zvolňuje také čínská politika vůči Tchaj-wanu. Důkazem toho je účast Tchaj-wanu na 62. světovém zdravotnickém shromáždění[69] při WHO, kterého se Tchaj-wan zúčastnil jako pozorovatel pod názvem Čínská Tchaj-pej. Šlo o první participaci Tchaj-wanu v OSN od roku 1971, kdy byl nahrazen ČLR. Tento krok by mohl pro Tchaj-wan do budoucna znamenat participaci i v dalších specializovaných agenturách OSN a jiných mezinárodních institucích, které nevyžadují státnost.[70] Po dlouholeté mezinárodní izolaci je tato účast velkým úspěchem, který bude navždy spojován se jménem Ma Jing-ťiou.

I když jsou obnovena jednání mezi agenturami SEF a ARATS, která se stávají hlavním komunikačním kanálem mezi ostrovem a pevninou, svou důležitost si zachová i přímá spolupráce mezi KMT a KSČ. Opět se konají fóra, která se tentokrát zaměřují hlavně na kulturní spolupráci, diskutuje se hlavně o čínské kultuře, posílení spolupráce a výměny v oblastech vzdělání, žurnalistiky a kulturního průmyslu.[71] Na významu tato spolupráce nabírá ve chvíli, kdy je prezident Ma zvolen na pozici předsedy strany. Na bázi této spolupráce by v budoucnu mohlo dojít k historickému setkání obou prezidentů. Kteří jsou zároveň i předsedy těchto dvou stran.

Pro ČLR a vývoj vzájemných vztahů mezi oběma Čínami je prezident Ma velmi důležitý, za uplynulé dva roky dosáhl většího pokroku ve vzájemném sbližování obou Čín než jeho předchůdci za 60 let, problémem ale je, že jeho politika sbližování s Čínou nemá podporu všech obyvatel Tchaj-wanu a hlavně opoziční DPP je proti. Většina vzájemných jednání pořádaných na Tchaj-wanu je proto doprovázena demonstracemi mnohdy organizovanými DPP, které narušují oboustrannou vůli pro další jednání.

---

[69] World Health Assembly - nejvyšší orgán Světové zdravotnické organizace při OSN.

[70] deLISLE, J., COZEN, S. - Taiwan in the World Health Assembly: A Victory, With Limits, *Brookings Institution,* 2009

[71] KMT Press Release - Retrospect and Prospects of the KMT/CCP Platform, 2009 - [online]

4.1.2 Dialog agentur SEF a ARATS

Krátce po nástupu prezidenta Ma do úřadu je z iniciativy vlády obnovena spolupráce agentur SEF a ARATS, která byla Pekingem jednostranně přerušena v roce 1999. Vyjednávání těchto dvou agentur jsou opět založena na „Konsenzu 1992“, který je uznán i novou vládou, zaměřují se zejména na otázky vzájemné spolupráce z oblasti obchodu, turistiky, leteckých spojení a dalších vzájemných výměn. Při vyjednáváních je během následujících dvou let dosaženo mnoha úspěchů v podobě dohod, které by měly být prospěšné pro obě strany.

Na prvním setkání agentur, které se konalo v červnu roku 2008 v Pekingu, byla oficiálně obnovena již dlouho očekávaná spolupráce. Kromě dosažení dvou důležitých dohod, byl ještě více posílen dialog a výměna mezi oběma Čínami, předseda čínské ARATS dokonce přislíbil brzkou návštěvu Tchaj-wanu.[72] Dohody se týkaly turismu a přímých letů. V první z dohod se představitelé shodli na zavedení víkendových přímých letů mezi ostrovem a pevninou bez mezipřistání. Ta druhá se týká povolení turistických návštěv z pevniny na ostrov. První jednání bylo oběma jednajícími stranami shledáno jako velmi úspěšné.

Ještě téhož roku v listopadu bylo zorganizováno další jednání, tentokrát se vypravila čínská delegace na Tchaj-wan, kde se střetává i s početnými demonstranty, kteří mají strach z ekonomických důsledků připravovaných dohod. Na tomto setkání jsou podepsány další čtyři dohody, které mají mnohem větší vliv na vzájemnou spolupráci a výměnu. Dohoda o potravinové bezpečnosti, Dohoda o letecké dopravě, Dohoda o námořní dopravě a Dohoda o poštovních službách, poslední tři dohody dohromady tvoří tzv. „tři (velká) spojení“, která byla projednávána již od 90. let 20. století. Implementace těchto dohod má velký vliv na obyvatele obou Čín a významně přispívá k vzájemné interakci a budování obchodních a kulturních vztahů mezi nimi.

Jednání na úrovni vládnoucích stran i oficiálních agentur v roce 2009 nabírají na obrátkách, od jednoduchých záležitostí se pozornost přesouvá i na závažnější témata jako jsou finance a boj proti kriminalitě. Během setkání v čínském Nan-ťingu jsou podepsány další tři dohody: Dohoda o finanční spolupráci, Dohoda o spolupráci v boji proti zločinu a o vzájemné právní asistenci a Doplňující dohoda o letecké dopravě, která upravuje dohodu předešlou a zavádí

[72] Straits Exchange Foundation: Dialogue and Negotiation: Chronology of Meetings - [online]

tak pravidelné přímé lety. Obě strany se také shodli v otázce povolení čínských investic na Tchaj-wan, které by měly pomoci tchajwanské ekonomice zasažené hospodářskou krizí.

Čtvrté zatím poslední jednání agentur SEF a ARATS se konalo v prosinci minulého roku v Taichung na Tchaj-wanu. I zde bylo dosaženo několika dohod, tentokrát hlavně z oblasti zemědělství. Byly to následující: Dohoda o spolupráci v záležitostech rybářských posádek, Dohoda o spolupráci při kontrole a karanténách zemědělských produktů a Dohoda o spolupráci v oblasti standardů, metrologie, kontrol a akreditace. Tyto dohody sice nemají velký dopad na obyvatele obou oblastí, ale vzájemnou spolupráci výrazně zjednodušují. Na projednávaných tématech je znát, že spolupráce mezi ČLR a Tchaj-wanem už dosáhla jistého bodu, kdy se pozornost obrací od zásadních k méně důležitým problémům, které je ale také potřeba řešit.

Během čtyř setkání vládních agentur SEF a ARATS, která probíhala střídavě na Tchaj-wanu a v Číně, bylo dosaženo mnoha důležitých dohod, které umožňují dále rozvíjet vzájemné ekonomické a kulturní styky obou oblastí. Byla zde projednávána ještě další témata, jako např. vzájemné uznávání diplomů a přijímání studentů na univerzity, zamezení dvojího zdanění a další, která budou s největší pravděpodobností dále projednávána na následujících setkáních a postupně zanesena do připravovaných dohod.[73]

4.1.3 Role USA

Poté co byl Ma Jing-ťiou zvolen prezidentem a začala se velmi prudce rozvíjet vzájemná spolupráce mezi ČLR a Tchaj-wanem, dostávají se USA do velmi zvláštní situace. Jejich pozice v tomto, už se ani nedá říct sporu, se náhle mění. Z historického ručitele vzájemného míru se náhle svátá někdo, kdo stojí opodál a vlastně už ho ani není potřeba, protože Tchaj-wan a Čína si umějí s řešením svých neshod poradit samy. Trojúhelníkový vztah, který trval od 70. let, se rozpadl.

Na jednu stranu je tato změna pro Washington úlevou. Za vlády prezidenta Čchena, kdy kvůli jeho neopatrné politice vůči Pekingu vztahy mezi USA a Tchaj-wanem velmi ochladly, zde byla reálná hrozba ozbrojeného konfliktu. Vzhledem k tomu, že USA mají rozmístěny vojáky

[73]Government Information office: The Republic of China Yearbook 2009 - [online]

ještě v dalších částech světa, by bylo těžké rychle mobilizovat dostatek vojáků pro případnou obranu Tchaj-wanu.

Výrazné oteplení vztahů přes Tchajwanskou úžinu je tedy vnímáno velmi pozitivně, stabilita a prosperita v tomto regionu je pro USA důležitá.[74] Na druhou strana je tu možnost, že by se vzájemné vztahy obou Čín změnili natolik, že by opravdu došlo k jejich sjednocení. Tento scénář se USA moc nezamlouvá, mají totiž v jižní Asii své strategické zájmy, které by byly v případě výrazné politické integrace a následného znovusjednocení ČLR a Tchaj-wanu narušeny.

Po nástupu prezidenta Ma se jedním z důležitých bodů jeho programu stává znovuoživení vzájemných vztahů s Washingtonem. I když si je americká administrativa vědoma toho, že na reunifikaci obou Čín je příliš brzo, snaží se této možnosti už nyní částečně zabránit tím, že pokračuje ve své angažovanosti ve vztahu s Tchaj-wanem. Rozvíjí zde ekonomické vazby prostřednictvím rozsáhlých investic a vzájemného obchodu, dodržuje své bezpečností závazky a podporuje demokratický vývoj a participaci Tchaj-wanu v mezinárodních organizacích. Významným faktem zůstává i to, že USA jsou pravděpodobně výhradním dodavatelem zbraní na Tchaj-wan, což se nelíbí hlavně Číně, která neschvaluje dodávky zbraní na území, které USA ani ČLR nepovažují za suverénní stát.[75]

4.2 Ekonomická rovina vztahů

V souvislosti se zlepšením politických vztahů mezi oběma břehy a následným uzavřením nejrůznějších dohod důležitých pro vzájemnou výměnu se mění i vztahy ekonomické. Nejvýznamnější pro rozvoj této spolupráce jsou dohody o poštovních službách, letenské a námořní dopravě, jejich podepsáním jsou otevřeny tzv. „tři spojení“.Velkým společným problémem, kterému musí čelit více či méně obě ekonomiky, je hospodářská krize. Kvůli jejím

[74] BUSH, R. - China - Taiwan Recent Economic, Political, and Military Development Across the Strait, and Implication for the United States, *Brookings Institution*, 2010 - [online]

[75] CNN News - U.S. announces $6.4 billion arms deal with Taiwan - [online]

dopadům nejsou výsledky prohloubení ekonomických vazeb mezi ČLR a Tchaj-wanem tak výrazné, jak se očekávalo, a přináší zklamání hlavně pro tchajwanské obyvatele.[76]

4.2.1 Zavedení „tří spojení“

Se zavedeních přímých letů, kdy už nebude nutné mezipřistání v Hongkongu, se velmi významně zkrátí délka letů a hlavně se sníží náklady na osobní dopravu mezi oblastmi. Také je rozšířen počet destinací, mezi kterými se létá. Doplňující dohoda ještě rozšiřuje lety z víkendových na celý týden, čímž je jejich počet téměř ztrojnásoben.[77] Jsou zavedeny i dopravní lety, ale jen v omezeném počtu.

Výrazné snížení nákladů se očekává i od zavedení přímé námořní dopravy. Lodě už nebudou muset plout přes Hongkong nebo Japonsko a opět se tím zkrátí doba dopravy a náklady na pohonné hmoty. To by mohlo snížit i cenu vzájemně dopravovaných výrobků, omezit možnost jejich poškození a zvýšit tak jejich konkurenceschopnost na trhu. V případě poštovních služeb jde hlavně o zjednodušení a zkrácení dopravy pošty až o několik dní.

Se zavedením „tří spojení“ Tchaj-wan dostává možnost využít výhod jako je velký čínský trh, nízké náklady na pracovní sílu, která má na pevnině velký potenciál, a posílit tak zde své obchodní operace. Na druhé straně by čínské podniky mohly čerpat ze zkušeností tchajwanských firem na mezinárodním trhu a v managementu.[78]

4.2.2 Jednání o ECFA

Od prvního dne v úřadu si je prezident Ma vědom nepříznivé ekonomické situace, ve které se ostrov nachází. Ve svém prohlášení se vyslovuje, že by Tchaj-wan měl opustit vznešenou politickou agendu a zaměřit se na neodkladné záležitosti jako je ekonomické oživení, sociální

[76] GOLD, Th. - Taiwan in 2008: My Kingdom for a Horse, *Asian Survey*, 2009

[77] CHEN Chien-Hsun - The Economics of Taiwan’s three Direct Links With Mainland*, East Asian Institue*, 2008 - [online]

[78] CHEN Chien-Hsun - The Economics of Taiwan’s three Direct Links With Mainland*, East Asian Institue*, 2008 - [online]

ochrana a stárnutí populace.[79] V rámci ekonomického oživení vzniká i návrh na dohodu o ekonomické spolupráci mezi ostrovem a pevninou. Obě strany započaly sbližování prostřednictvím povolení přímých spojů a jiných dohod a mají zájem své styky dále prohlubovat jak v kulturní tak ekonomické oblasti.

„Rámcová dohoda o ekonomické spolupráci“[80] - tak by se tento dokument měl po přejmenování konečně nazývat. Měl by zaručovat volný pohyb zboží, služeb a kapitálu, dále se bude týkat cel, ochrany investic a práv z duševního vlastnictví a dalších oblastí.[81] Případné podepsání této dohody vzbuzuje velké obavy hlavně mezi obyvateli Tchaj-wanu, kteří pochybují o přínosu této dohody pro jejich stranu, proto se o přesných podmínkách a ustanoveních, která bude tato dohoda obsahovat, se stále jedná. Je tu velká pravděpodobnost, že podmínky budou dojednány v tomto roce a dohoda by mohla být podepsána na setkání agentur SEF a ARATS v červnu tohoto roku.[82]

Tato smlouva by měla pomoci v budování vzájemných ekonomických vztahů a být základem pro oboustranně prospěšnou spolupráci. Sjednání a případné budoucí podepsání této smlouvy bude dalším velkým úspěchem, který bude připsán Maově vládě v oblasti budování vzájemných vztahů s Čínou.

4.3 Kulturní rovina vztahů

Vzájemné dohody uzavřené mezi agenturami SEF a ARATS mají vliv i na kulturní styky mezi Čínou a Tchaj-wanem, jedná se hlavně o mnohá zjednodušení v oblasti turistiky a cestování. Opět zde důležitou roli hraje otevření tzv. „tří spojení“. Po zavedení těchto změn ale dochází jen k mírnému nárůstu objemu turistů a kulturních výměn, v souvislosti s povolením přímých letů.

---

[79] ZHAO, H., TONG, S. - Taiwan-Mainland Economic Cooperation Framework Agreement (ECFA): Implications for Cross-Strait Relations, *East Asian Institue*, 2009 - [online]

[80] Economic Cooperation Framework Agreement - ECFA

[81] ZHAO, H., TONG, S. - Taiwan-Mainland Economic Cooperation Framework Agreement (ECFA): Implications for Cross-Strait Relations, *East Asian Institue*, 2009- [online]

[82] Xinhua News Agency - Economic cooperation across Taiwan Strait gains momentum: official - [online]

Otevření tchajwanské turistické kanceláře v Pekingu a následně čínského protějšku v Tchaj-peji je jakýmsi pokračováním uvolňování v oblasti cestování. Na významu tomu přidává i fakt, že se jedná o první oficiální zastoupení Tchaj-wanu na pevnině.[83] Povolením turistických návštěv obyvatel pevniny na Tchaj-wan se zdá být jako projevem dobré vůle, ale má i svá výrazná úskalí. Návštěvy jsou povoleny jen skupinám od pěti do čtyřiceti osob, musí být zorganizovány dvěma cestovními agenturami (jedna čínská, jedna tchajwanská), musí být předem znám program výpravy, návštěvníci musí povinně navštívit některá místa, mezi stanovišti jsou přemísťováni autobusem, málo kdy se pohybují v ulicích měst sami.[84] Podmínky těchto návštěv jsou až neobvykle striktní, a proto asi nejsou příliš oblíbené.

K posunu dochází i v souvislosti s čínskými pandami, které byly nabídnuty jako dar předešlému prezidentu Čchenovi. Nový prezident v této věci moc dlouho neváhá a krátce po nástupu do úřadu oznamuje, že pandy Tuan Tuan a Yuan Yuan přijme.[85] Pandy na Tchaj-wan cestují na konci roku 2008, kde jsou umístěny v Tchaj-pejské městské zoo a těší se obdivu tisíců návštěvníků.

Ačkoliv se z rozhodnutí předešlé vlády Tchaj-wan nezúčastnil olympijské štafety, která měla původně vést i přes něj, tchajwanská olympijská účast je vnímána pozitivně. Čínská vláda jim vychází vstříc i ohledně jejich názvu pro Olympijské hry, rozdíl je ale znát jen v čínštině.[86] Delegace z Tchaj-wanu v srpnu do Pekingu dorazila a reprezentovala ostrov pod jménem Čínská Tchaj-pej.

Navzdory tomu, že vzájemná kulturní spolupráce měla i svá úskalí třeba v podobě tchajwanské návštěvy dalajlámy, dosáhly tyto dvě země obrovského pokroku hlavně díky dobré vůli prezidenta a podpoře parlamentu zlepšovat vzájemné vztahy na všech úrovních spolupráce.

[83] MercoPress - Taiwan and China Open Tourism Office in Beijing and Taipei - [online]

[84] Asia Times - Cross-strait tourists see double - [online]

[85] Telegraph - Taiwan succumbs to panda diplomacy - [online]

[86] CBS News - Taiwan Objects To 2008 Olympic Torch Route - [online]

5. Závěr

Vzájemné vztahy ČLR a Tchaj-wanu prošly v posledních deseti letech důležitým vývojem. Historicky první převzetí moci jiné tchajwanské politické strany, než je KMT, způsobilo v těchto vztazích významné změny, svou roli zde sehrála hlavně vnitropolitická situace na Tchaj-wanu a rozdílný přístup střídajících se vlád k „principu jedné Číny". S rostoucím mezinárodním postavením pevninské Číny se změnila i její politika vůči Tchaj-wanu, demonstrace síly v Tchaj-wanské úžině ze strany ČLR byla omezena.

Za základní determinanty současných vztahů jsem si stanovila historický vývoj vztahů již od počátku dvacátého století. Založení Čínské republiky v roce 1912 a následný vývoj na území pevninské Číny až do konce 2.světové války, kdy proti sobě bojovali KMT a KSČ, má zásadní vliv i na současný vývoj, z toho období jsou totiž odvozovány dvě rozdílné interpretace „principu jedné Číny".

Svou roli zde sehrály také USA, když na začátku Korejské války uzavřely vojenskou dohodu s představiteli Čínské republiky a uznávaly jako jediného představitele Číny právě vládu, která byla po prohře v občasné válce nucena přesídlit na Tchaj-wan. Situace se mění v sedmdesátých letech, kdy Washington navazuje diplomatické vztahy s ČLR. USA ale v tomto sporu zůstávají jako ručitel míru na základě vojenské dohody s Tchaj-wanem.

Vnitropolitický vývoj na Tchaj-wanu, kdy se mění postoj KMT k problému reprezentace pevninské Číny, umožňuje založení opozičních politických stran a vznik plně demokratického státu. Když dojde k prvnímu převzetí vlády DPP, v očích ČLR to není vnímáno příliš pozitivně a důsledkem toho je silné zhoršení vzájemných vztahů mezi oběma Čínami.

Primárním cílem mé práce ale bylo porovnat vývoj vztahů za vlády DPP v letech 2000 až 2008 a po znovupřevzetí vlády Kuomintangem v roce 2008 až do současnosti. Za zkoumané dimenze vztahů jsem si určila tři roviny: politickou, ekonomickou a kulturní.

V politické rovině vztahů hraje důležitou roli ve vzájemných stycích prezident Čchen, jako člen DPP není ochoten se úplně vzdát možnosti nezávislosti ostrova a neuznává „princip jedné Číny". Vzhledem k tomu, že podmínkou ČLR pro zahájení jednání je právě uznání principu jedné Číny, stává se situace slepou uličkou. V reakci na provokativní akce je čínskou vládou vydán „Zákon proti odpadlictví". Svou roli zde sehrává i USA, která se snaží vzájemné neshody

obou stran zmírňovat, aby nedošlo ještě ke zhoršení vztahů. Když je ještě za vlády prezidenta Čchena navázána spolupráce mezi KMT a ČLR, stává se velkou naději pro budoucí zlepšování velmi pokřivených vztahů.

Když je v roce 2008 zvolen na post prezidenta Ma Jing-ťiou, je vcelku jasné, že se vztahy budou ubírat úplně jiným směrem. Prezident ve své funkci okamžitě uznává „princip jedné Číny", čímž splňuje podmínku Pekingu pro znovunavázání vzájemných jednání. Ta nejdůležitější jednání jsou pořádána na bázi agentur SEF a ARATS, ale setkání představitelů KMT a KSČ jsou zachována. SEF a ARATS na pravidelných setkáních sjednávají mnoho dohod, které jsou velmi důležité pro další prohlubování hlavně ekonomických a kulturních vazeb. Role USA je díky prudkému zlepšení vztahů mezi ČLR a Tchaj-wanem významně potlačena.

Na vzájemné ekonomické vazby překvapivě politické neshody obou vlád vliv nemají, V letech 2000 až 2008 se dále rozvíjí již započatá ekonomická integrace, napomáhá tomu i změna hospodářské politiky Tchaj-wanu, který je zasažen hospodářskou krizí. Po výměně vlády v roce 2008 se ekonomické vazby mohou ještě více prohlubovat, je to umožněno vyjednáním nových podmínek pro cestování a vzájemný obchod. V rámci jednání agentur SEF a ARATS je uzavřeno mnoho dohod, který mají významný vliv na ekonomickou spolupráci, nejvýznamnější ze smluv je ECFA, o které probíhají jednání a pravděpodobně bude podepsána ještě v tomto roce.

Kulturní spolupráce stejně jako ekonomická spolupráce za vlády prezidenta Čchena nebyla jakkoliv poznamenána neshodami mezi oběma vládami. Zájem Tchaj-wanců o turistické, kulturní a studijní návštěvy pevniny prudce stoupá. Díky otevření „tří malých spojení" je tato spolupráce ještě více ulehčena. Jedinou neuskutečněnou kulturní výměnou je předání pand Tuan Tuan a Yuan Yuan. Tyto dvě pandy jsou přijaty až dalším prezidentem, stávají se symbolem dobré vůle v nově vznikající spolupráci. S novou vládou přichází i mnoho institucionálních změn v kulturní oblasti. Nejvýznamnějším je otevření „tří spojení", které ulehčuje hlavně dopravu mezi územími, a povolení turistických návštěv Tchaj-wanu.

Porovnáním vztahů jsem zjistila, že k největším změnám došlo na úrovni politické. Byla způsobena hlavně jednotným názorem na „princip jedné Číny", změnou postavení Číny v mezinárodním společenství a vůlí obou stran dělat menší ústupky, které předešlé vlády ochotny dělat nebyly. Na ekonomické a kulturní rovině, byla tato změna spíš institucionální, se zavedením nových pravidel vzniklo mnoho možností pro rozvíjení dalších vzájemných styků jak na poli

kulturním, tak hlavně na poli ekonomickém, které je pro obě Číny ve vzájemných vztazích velmi důležité.

6. Seznam zdrojů

Dokumenty

[1] *American Information Web.* Taiwan Security Enhancement Act. [online]. 1. února 2000 [cit. 2010-04-20]. Dostupné z WWW: <http://usinfo.org/sino/taiwan_enhance.htm>.

[2] *Chinese Government`s Official Web Portal "GOV.cn".* Joint Communique between the People's Republic of China and the United States of America - China-US August 17 Communique [online]. 17. srpna 1982 [cit. 2010-04-22]. Dostupné z WWW: <http://www.china.org.cn/english/china-us/26244.htm>.

[3] *Chinese Government`s Official Web Portal "GOV.cn".* Joint Communique of the United States of America and the People's Republic of China - Shanghai Communique [online]. 28. února 1972 [cit. 2010-04-22]. Dostupné z WWW: <http://www.china.org.cn/english/china-us/26012.htm>.

[4] *Chinese Government`s Official Web Portal "GOV.cn".* Joint Communique on the Establishment of Diplomatic Relations Between the People's Republic of China and the United States of America *[*online]. 1. ledna 1979 [cit. 2010-04-22]. Dostupné z WWW: <http://www.china.org.cn/english/china-us/26243.htm>.

[5] *Institute for Advanced Studies on Asia, The University of Tokyo.* Mutual Defense Treaty between the United States of America and the Republic of China [online]. 2. prosince 1954 [cit. 2010-04-22]. Dostupné z WWW: <http://www.ioc.u-tokyo.ac.jp/~worldjpn/documents/texts/docs/19541202.T1E.html>.

[6] *Kuomintang official website* [online]. 2010 [cit. 2010-04-17]. Charta. Dostupné z WWW: <www.kmt.org.tw/english/page.aspx?type=para&mnum=109>.

[7] *Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China* [online]. 1. ledna 1979 [cit. 2010-04-15]. N.P.C. Standing Committee Message to Compatriots in Taiwan . Dostupné z WWW: <http://www.fmprc.gov.cn/eng/ljzg/3568/t17790.htm>.

[8] *Taiwan Affairs Office of the State Council.* Anti-Secession Law adopted by NPC. [online] 14. března 2005 [cit. 2010-04-15]. Dostupné z WWW: <http://www.gwytb.gov.cn:8088/detail.asp?table=OneCP&title=One-China%20Principle&m_id=28>.

[9] *Taiwan Affairs Office of the State Council.* White Papers On Taiwan Issue. [online]. 1. září 1993 [cit. 2010-04-20]. Dostupné z WWW: <http://www.gwytb.gov.cn:8088/index.asp>.

[10] *United Nations:* Resolution 2758 - Restoration Of The Lawful Rights Of The People's Republic Of China In The United Nations [online]. 25.října 1971 [cit. 2010-04-22]. Dostupné z WWW: <http://www.un.org/documents/ga/res/26/ares26.htm>.

Internetové zdroje

[11] *BBC News* [online]. 2005 [cit. 2010-04-15]. China's panda ambassadors. Dostupné z WWW: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/4508873.stm>.

[12] *BBC News* [online]. 2007 [cit. 2010-04-15]. UN rejects Taiwan membership bid. Dostupné z WWW: < http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/6913020.stm >

[13] *BBC News* [online]. 2010 [cit. 2010-04-15]. Anti-secession law rattles Taiwan. Dostupné z WWW: < http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/4314993.stm>.

[14] *BBC News* [online]. 2010 [cit. 2010-04-16]. Profile: Chen Shui-bian. Dostupné z WWW: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/2172980.stm>.

[15] *BBC News* [online]. 2010 [cit. 2010-04-15]. Timeline: Taiwan. Dostupné z WWW: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/country_profiles/1286033.stm>.

[16] *CBS News* [online]. 2007 [cit. 2010-04-16]. Taiwan Objects To 2008 Olympic Torch Route. Dostupné z WWW: <http://www.cbsnews.com/stories/2007/04/26/sportsline/main2730506.shtml#>.

[17] *CNN News* [online]. 2007 [cit. 2010-04-15]. Beijing lays down law over Taiwan. Dostupné z WWW: <http://edition.cnn.com/2005/WORLD/asiapcf/03/08/china.npc.law.1615/index.html>.

[18] *CNN News* [online]. 2007 [cit. 2010-04-16]. Bush pledges whatever it takes to defend Taiwan. Dostupné z WWW: < http://archives.cnn.com/2001/ALLPOLITICS/04/24/bush.taiwan.abc/>.

[19] *CNN News* [online]. 2007 [cit. 2010-04-16]. Taiwan: War bill a big provocation. Dostupné z WWW: <http://edition.cnn.com/2005/WORLD/asiapcf/03/14/china.npc.law/index.html>.

[20] *CNN News* [online]. 2007 [cit. 2010-04-15]. U.S. announces $6.4 billion arms deal with Taiwan. Dostupné z WWW: <http://edition.cnn.com/2010/WORLD/asiapcf/01/29/taiwan.arms/index.html>.

[21] *CNN News* [online]. 2007 [cit. 2010-04-15]. U.S. urges China to rethink Taiwan law. Dostupné z WWW: <http://edition.cnn.com/2005/WORLD/asiapcf/03/07/china.npc.law/index.html>.

[22] *Česká agentura pro podporu obchodu* [online]. 31. října 2009 [cit. 2010-04-22]. Souhrnná teritoriální informace Tchaj-wan (Čína). Dostupné z WWW: <services.czechtrade.cz/pdf/sti/tchaj-wan-cina-2009-10-31.pdf>.

[23] *Embassy of People's Republic of China in the Czech Republic* [online]. 2.června 2004 [cit. 2010-04-22]. Správní dělení Číny. Dostupné z WWW: <http://www.chinaembassy.cz/cze/zggk/t126978.htm>.

[24] *Government Information Office* [online]. 2010 [cit. 2010-04-16]. The Republic of China Yearbook 2009. Dostupné z WWW: <http://www.gio.gov.tw/taiwan-website/5-gp/yearbook/home.html>.

[25] *China - Taiwan* [online]. 17. dubna 2001 [cit. 2010-04-22]. What is the basic content of "one country, two systems". Dostupné z WWW: <http://www.chinataiwan.org/english/key/wd/qao/200104/t20010417_36314.htm>.

[26] *Kuomintang Official Website* [online]. 2009 [cit. 2010-04-15]. KMT Press Release: Retrospect and Prospects of the KMT/CCP Platform, 2009. Dostupné z WWW: <http://www.kmt.org.tw/english/page.aspx?type=article&mnum=111&anum=7426>.

[27] *Kuomintang official website* [online]. 2010 [cit. 2010-04-17]. Introduction of the party. Dostupné z WWW: <http://www.kmt.org.tw/english/page.aspx?type=para&mnum=105>.

[28] *Kuomintang official website* [online]. 2010 [cit. 2010-04-17]. Party's History. Dostupné z WWW: <http://www.kmt.org.tw/english/page.aspx?type=para&mnum=105>.

[29] *Mainland Affairs Council* [online]. 2010 [cit. 2010-04-16]. Public Opinion on Cross-Strait Relations in the Republic of China (2010-04). Dostupné z WWW: <http://www.mac.gov.tw/ct.asp?xItem=79407&ctNode=6726&mp=3>.

[30] *Merco Press* [online]. 2010 [cit. 2010-04-15]. Taiwan and China Open Tourism Offices in Beijing and Taipei. Dostupné z WWW: <http://en.mercopress.com/2010/05/06/taiwan-and-china-open-tourism-offices-in-beijing-and-taipei>.

[31] *Ministerstvo zahraničních věcí* [online]. 2008 [cit. 2010-04-15]. Tchaj-wan - Vnitropolitická charakteristika. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asie/tchaj_wan/politika/vnitropoliticka_charakteristika.html>.

[32] *New Taiwan - Ilha Formosa : The Website for Taiwan's History, Present and Future* [online]. 28. června 2007 [cit. 2010-04-15]. Taiwan's 400 years of history. Dostupné z WWW: <http://www.taiwandc.org/hst-1624.htm>.

[33] *Peoples Daily* [online]. 2007 [cit. 2010-04-19]. Joint undertaking of CPC, KMT over past 5 years proved correct. Dostupné z WWW: <http://english.people.com.cn/90001/90776/90785/6970282.html>.

[34] SEGURA , Cristian. *Asia Times* [online]. 2009 [cit. 2010-04-17]. Cross-strait tourists see double. Dostupné z WWW: <http://www.atimes.com/atimes/China/KL23Ad02.html>.

[35] *Straits Exchange Foundation official website* [online]. 2010 [cit. 2010-04-18]. Our Vision. Dostupné z WWW: <http://www.sef.org.tw/ct.asp?xItem=1580&CtNode=4019&mp=300>.

[36] *Straits Exchnge Foundation official website* [online]. 2010 [cit. 2010-04-19]. Chronology of Meetings. Dostupné z WWW: <http://www.sef.org.tw/lp.asp?CtNode=4382&CtUnit=2567&BaseDSD=21&mp=300&nowPage=3&pagesize=15>.

[37] *Taipei Economic and Cultural Office, Prague, Czech republic* [online]. 2004 [cit. 2010-04-19]. Chen Shui-bian zvítězil v prezidentských volbách, ale referendum neuspělo. Dostupné z WWW: <http://www.taiwanembassy.org/CZ/ct.asp?xItem=2103&ctNode=1127&mp=147&nowPage=6&pagesize=50>.

[38] *Telegraph* [online]. 2008 [cit. 2010-04-20]. Taiwan succumbs to panda diplomacy. Dostupné z WWW: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/taiwan/2566674/Taiwan-succumbs-to-panda-diplomacy.html>.

[39] *The China Post* [online]. 2008 [cit. 2010-04-17]. President Ma cheers on Taiwan’s Olympic athletes. Dostupné z WWW: <http://www.chinapost.com.tw/taiwan/national/national%20news/2008/07/31/168019/President-Ma.htm>.

[40] *Time* [online]. 2008 [cit. 2010-04-19]. China's Panda Diplomacy With Taiwan. Dostupné z WWW: <http://www.time.com/time/world/article/0,8599,1868376,00.html>.

[41] *U.S Department of state : Diplomacy in action* [online]. říjen 2009 [cit. 2010-04-19]. Background Note: China. Dostupné z WWW: <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/18902.htm>.

[42] *U.S Department of state : Diplomacy in action* [online]. říjen 2009 [cit. 2010-04-15]. Background Note: Taiwan. Dostupné z WWW: <http://www.state.gov/r/pa/ei/bgn/35855.htm>.

[43] *Xinhua News Agency*: Economic cooperation across Taiwan Strait gains momentum: official. [online]. 2010, [cit. 2010-04-20]. Dostupný z WWW: <http://news.xinhuanet.com/english2010/china/2010-04/28/c_13270780.htm>.

Odborné články

[44] BUSH, Richard. China-Taiwan: Recent Economic, Political and Military Developments Across the Strait, and Implications for the United States. *The Brookings Institution* [online]. 2010, [cit. 2010-04-19]. Dostupný z WWW: <http://www.brookings.edu/testimony/2010/0318_china_economy_bush.aspx>.

[45] COOKE, Terry. Cross-Strait Matrix: The Economic Cooperation Framework Agreement. *The Jamestown Foundation* [online]. 2010, [cit. 2010-04-15]. Dostupný z WWW: <http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews[tt_news]=35041&tx_ttnews[backPid]=7&cHash=f0b872132a>.

[46] DELISLE , Jacques; COZEN, Stephen. *Brookings Institution* [online]. 2009 [cit. 2010-04-15]. Taiwan in the World Health Assembly: A Victory, With Limits. Dostupné z WWW: <http://www.brookings.edu/opinions/2009/05_taiwan_delisle.aspx>.

[47] FULLER, Douglas. The Cross-Strait Economic Relationship's Impact on Development in Taiwan and China : Adversaries and Partners. *Asian Survey*. 2008, 48, 2, s. 239–264. Dostupný také z WWW: <http://caliber.ucpress.net/doi/abs/10.1525/as.2008.48.2.239?journalCode=as>.

[48] FÜRST, Rudolf. Napětí v Tchajwanském průlivu a jeho internacionalizace. *Mezinárodní politika*. 2001, 25, 7, s. 17-20. Dostupný také z WWW: <http://www.iir.cz/upload/MP/MPArchive/2001/MP072001.pdf>.

[49] FÜRST, Rudolf. Tchaj-wan – mladá čínská demokracie. *Mezinárodní vztahy*. 2004, 39, 3, s. 5-21. Dostupný také z WWW: <http://iir.cz/upload/Mezinarodni%20vztahy/Archiv/2004/kompletniMV032004.pdf>.

[50] FÜRST, Rudolf. Tchaj-wan a jeho nezávislost. *Mezinárodní politika*. 2004, 28, 5, s. 13-15. Dostupný také z WWW: <http://www.iir.cz/upload/MP/MPArchive/2004/MP052004.pdf>.

[51] FÜRST, Rudolf. Tchaj-wan čeká změna kurzu. *Mezinárodní politika*. 2008, 32, 4, s. 14-17. Dostupný také z WWW: <http://iir.cz/upload/MP/MPArchive/2008/MP04_08.pdf>.

[52] FÜRST, Rudolf. Tchaj-wan na konci éry Kuomintangu?. *Mezinárodní politika*. 2000, 24, 5, s. 20-22. Dostupný také z WWW: <http://www.iir.cz/upload/MP/MPArchive/2000/MP052000.pdf>.

[53] GOLD, Thomas. Taiwan in 2008 : My Kingdom for a Horse. *Asian Survey*. 2009, 49, 1, s. 88-97. Dostupný také z WWW: <http://caliber.ucpress.net/doi/abs/10.1525/as.2009.49.1.88?journalCode=as>.

[54] CHAN, Steve. Taiwan in 2004 : Electoral Contests and Political Stasis. *Asian Survey*. 2005, 45, 1, s. 54-58. Dostupný také z WWW: <http://www.jstor.org/pss/4497071>.

[55] CHAN, Steve. Taiwan in 2005 : Strategic Interaction in Two-Level Games. *Asian Survey*. 2006, 46, 1, s. 63-68. Dostupný také z WWW: <http://www.jstor.org/pss/4497151>.

[56] CHEN, Chien-Hsun. The Economics of Taiwan's Three Direct Links with Mainland China. *National University of Singapore : East Asian Institute* [online]. 2010, [cit. 2010-04-17]. Dostupný z WWW: <http://www.eai.nus.edu.sg/BB415.pdf>.

[57] CHU, Yun-han. Taiwan in 2006 : A Year of Political Turmoil. *Asian Survey*. 2007, 47, 1, s. 44-51. Dostupný také z WWW: <http://caliber.ucpress.net/doi/abs/10.1525/as.2007.47.1.44>.

[58] CHU, Yun-han. Taiwan in 2007 : The Waiting Game. *Asian Survey*. 2008, 48, 1, s. 124-132. Dostupný také z WWW: <http://caliber.ucpress.net/doi/abs/10.1525/as.2008.48.1.124>.

[59] RIGGER, Shelley. Taiwan in 2002 : Another Year of Political Droughts and Typhoons. *Asian Survey*. 2003, 43, 1, s. 41-48. Dostupný také z WWW: <http://www.jstor.org/pss/3557866>.

[60] RIGGER, Shelley. Taiwan in 2003 : Plenty of Clouds, Few Silver Linings. *Asian Survey*. 2004, 44, 1, s. 182-187. Dostupný také z WWW: <http://www.jstor.org/pss/4128577>.

[61] SAUNDERS, Phillip C.; KASTNER, Scott L. Bridge over Troubled Water? Envisioning a China-Taiwan Peace Agreement. *International Security*. 2009, 33, 4, s. 87-114. Dostupný také z WWW: <http://belfercenter.ksg.harvard.edu/publication/18983/bridge_over_troubled_water_envisioning_a_chinataiwan_peace_agreement.html?breadcrumb=/experts/1527/phillip_c_saunders>.

[62] SHEAR, David. China-Taiwan: Recent Economic, Political and Military Developments Across the Strait and Implications for the United States. *U.S. Department of State : Diplomacy in Action* [online]. 2010, [cit. 2010-04-16]. Dostupný z WWW: <http://www.state.gov/p/eap/rls/rm/2010/03/138547.htm>.

[63] WU, Nengyuan. The Development of Cross-Straits Relations since 2008. *Stiftung Wissenschaft und Politik*[online]. 2009, [cit. 2010-04-17]. Dostupný z WWW: <http://www.swp-berlin.org/common/get_document.php?asset_id=6443>.

[64] WU, Yu-Shan. Taiwan in 2001 : Stalemated on All Fronts. *Asian Survey*. 2002, 42, 1, s. 29-38. Dostupný také z WWW: <http://www.jstor.org/pss/2691618>.

[65] YU, Hsiao-Yun. The New Development of Cross-Strait Relations (2005-2008) [online]. 2009 [cit. 2010-04-17].. Dostupné z WWW: <http://www.allacademic.com//meta/p_mla_apa_research_citation/3/1/4/2/5/pages314251/p314251-1.php>.

[66] ZHAO, Hong; TONG, Sarah. Taiwan-Mainland Economic Cooperation Framework Agreement (ECFA): Implications For Cross-Strait Relations. *National University of Singapore : East Asian Institute* [online]. 2010, [cit. 2010-04-19]. Dostupný z WWW: <http://www.eai.nus.edu.sg/BB452.pdf>.

7. Přílohy

Tabulka 1: Vzájemné čínsko-tchajwanské investice[87]

Rok	Tchjwanské investice do Číny		Čínské investice na Tchaj-wan
	Množství (v mil. USD)	Podíl na celkových vnějších investicích (%)	Množství (v mil. USD)
1995	1 092,7	44,6	3 165,2
1996	1 229,2	36,2	3 482,0
1997	4 334,3	60,0	3 342,3
1998	2 034,6	38,2	3 051,2
1999	1 252,7	27,7	2 758,6
2000	2 607,1	33,9	2 537,0
2001	2 784,2	38,8	3 372,1
2002	6 723,1	66,6	4 415,2
2003	7 698,8	66,0	3 847,3
2004	6 940,7	67,2	3 458,1
2005	6 007,0	71,1	2 556,3
2006	7 642,3	63,9	2 142,6
2007	9 970,5	60,7	1 981,4
2008	10 691,4	67,8	2 058,4

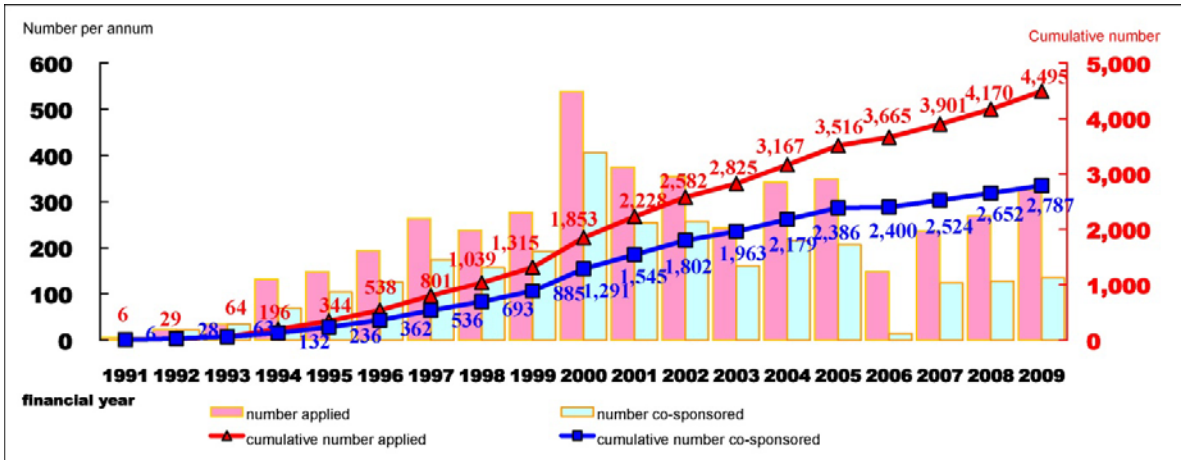
[87] Zdroj: Investment Commission, Ministry of Economic Affairs, Taiwan, <ttp:www.moeaic.gov.tw>, datum 7. května 2010.

Tabulka 2: Vzájemná obchodní bilance Číny a Tchaj-wanu[88]

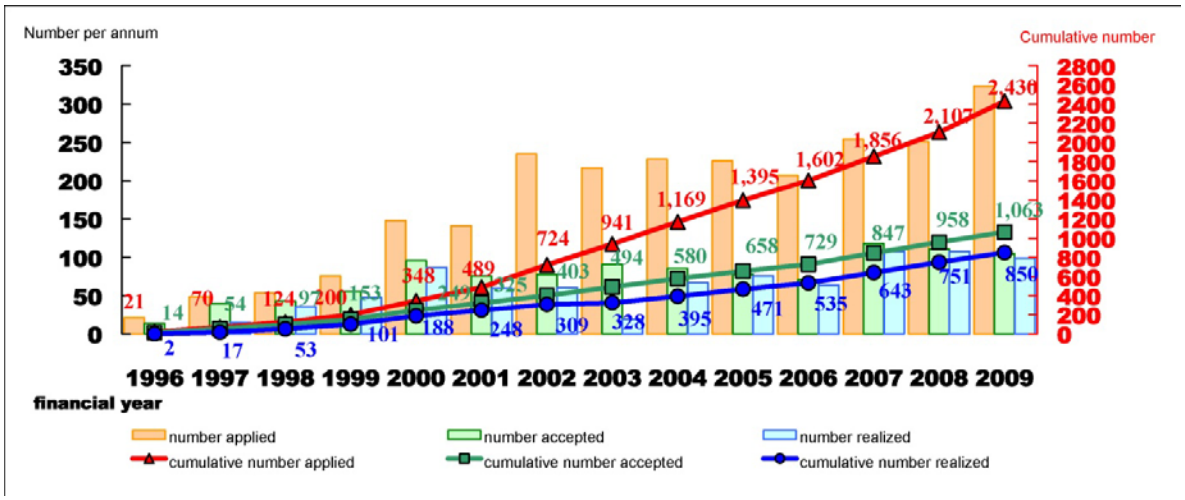
Rok	Export z Tchaj-wanu do Číny		Import z Číny na Tchaj-wan	
	Množství (v mil. USD)	Změna (%)	Množství (v mil. USD)	Změna (%)
1995	17 898,2	22,1	3 091,3	66,3
1996	19 148,3	7,0	3 059,8	-1,0
1997	20 518,0	7,2	3 915,3	28,0
1998	18 380,1	-10,4	4 110,5	5,0
1999	21 221,3	15,5	4 526,3	10,1
2000	26 144,0	23,2	6 223,3	37,5
2001	24 061,3	-8,0	5 902,0	-5,2
2002	29 446,2	22,4	7 947,4	34,7
2003	35 357,7	20,0	10 962,0	37,9
2004	44 960,4	27,2	16 678,7	52,2
2005	51 773,2	15,2	19 928,3	19,5
2006	63 662,4	12,5	24 783,1	23,3
2007	74 279,1	16,7	28 019,2	13,1
2008	73 977,8	-0,4	31 391,3	12,0

[88] Zdroj: Board of Foreign Trade, Ministry of Economic Affairs, Taiwan, <http:www.trade.gov.tw>, [7. května 2010]; Directorate-General of Budget, Accounting, and Statistics (DGBAS), Taiwan, <http:www.dgbas.gov.tw>, [7. května 2010].

Graf 1: Počet kulturních výměn kosponzorovaných MAC[89]

Graf 2: Počet studentských zahraničních výměn[90]

[89] Zdroj: Mainland Affairs Council, Executive Yuan, ROC, <http:www.mac.gov.tw>, [7. května 2010]

[90] Zdroj: Mainland Affairs Council, Executive Yuan, ROC, <http:www.mac.gov.tw>, [7. května 2010]